

**GİRİŞİMCİ KADINLARIN SOSYO-EKONOMİK YAPILARI VE GELECEĞE
YÖNELİK BEKLENTİLERİ**

SELİN GÜNGÖR

Tarım Ekonomisi Anabilim Dalı

Yüksek Lisans Tezi

Danışman: Dr. Öğr. Üyesi Emine YILMAZ

2022

T.C.
TEKİRDAĞ NAMIK KEMAL ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

GİRİŞİMCİ KADINLARIN SOSYO-EKONOMİK YAPILARI VE GELECEĞE
YÖNELİK BEKLENTİLERİ

SELİN GÜNGÖR

ORCID: 0000-0001-8288-0627

TARIM EKONOMİSİ ANABİLİM DALI
YÜKSEK LİSANS TEZİ

Danışman: Dr. Öğr. Üyesi Emine YILMAZ

ŞUBAT-2022

Her hakkı saklıdır.

ÖZET

GİRİŞİMCİ KADINLARIN SOSYO-EKONOMİK YAPILARI VE GELECEĞE YÖNELİK BEKLENTİLERİ

Selin GÜNGÖR

Tarım Ekonomisi Anabilim Dalı

Yüksek Lisans Tezi

Danışman: Dr. Öğr. Üyesi Emine YILMAZ

Günümüzde gelişmekte olan girişimcilik faktörü teknolojik gelişmelerin ve ekonomik beklentilerin yardımıyla önem kazanmıştır. Buna bağlı olarak girişimcilerin sayısı artmakta ve kadınların da birer girişimci olarak çalışma hayatına atıldıkları görülmektedir. Son yıllarda, kadınların, çalışma hayatına büyük oranda katılması ve daha aktif rol alarak girişimcilik faaliyetlerinde bulunmaları, gelişen ekonomiler için “stratejik” bir öneme sahiptir. Kadınların girişimci olarak ülke ekonomisine katkı sağlamaları, girişimci kadınların yaşadıkları engellerin belirlenmesi ve bu engellerin ortadan kaldırılması ile mümkün olabilir. Bu nedenle bu çalışma, Tekirdağ perspektifinde, kadın girişimcilerin demografik yapıları, sosyo-ekonomik durumları baz alınarak girişimci olmaya karar verme nedenleri, kuruluş veya faaliyet aşamasında karşılaştıkları problemler, destek aldıkları kurumlar, devletten beklentileri ve geleceğe ilişkin planlarını ortaya çıkarmıştır. Araştırmada sonuçlar, 146 kadın girişimci ile yüz yüze anket çalışması yapılarak elde edilmiştir. Çalışma sonucunda, geleneksel kadın tipi girişimciliğin hakim olduğu, eğitim seviyesinin yüksek ve çoğunlukla orta yaş grubundaki kadınların girişimcilik faaliyetlerinde bulunduğu görülmüştür. Kadın girişimcilerin girişimci olma nedeninin en çok ekonomik bir gelir elde etmek için olduğu, iş kurarken genellikle aile bireylerinden destek gördükleri, bunun da girişimci olmalarına önemli katkılar sağladığı tespit edilmiştir. Kadın girişimcilerin işlerini kurarken pazarda tanınmış olmamaları, işlerini yürütürken pazarın durgun oluşunun sorun yarattığı görülmüştür. Ayrıca, mevcut işlerini büyütme isteği içinde olan kadın girişimcilerin, ekonomik belirsizlikler nedeniyle duyulan kaygıların azaltılmasına yönelik devletin vergi kolaylığı sağlamasını ve kredi imkânlarını arttırmasını bekledikleri tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Girişimcilik, Kadın girişimciliği, İşgücü

ABSTRACT

SOCIO-ECONOMIC STRUCTURES AND FUTURE PROSPECTS OF ENTREPRENEURIAL WOMEN

Selin GÜNGÖR

Department of Agricultural Economics

MSc. Thesis

Supervisor: Asst. Prof. Emine YILMAZ

Nowadays, the developing entrepreneurship factor has gained importance with the help of technological developments and economic expectations. Accordingly, the number of entrepreneurs is increasing and it is seen that women are also starting to work as entrepreneurs. In recent years, it has been of “strategic” importance for developing economies for women to participate largely in working life and to participate in entrepreneurial activities by taking a more active role. It may be possible for women to contribute to the national economy as entrepreneurs by identifying the obstacles experienced by entrepreneurial women and eliminating these obstacles. Therefore, this study has revealed the reasons why women entrepreneurs decide to become entrepreneurs based on their demographic structure, socio-economic status, the problems they face at the establishment or activity stage, the institutions they receive support from, the expectations of the state, and their plans for the future from the perspective of Tekirdağ. The results of the study were obtained by conducting a face-to-face survey study with 146 female entrepreneurs. As a result of the study, it was found that traditional female-type entrepreneurship prevails, the level of education is high, and most women in the middle age group are engaged in entrepreneurial activities. It has been found that the reason why women entrepreneurs become entrepreneurs is most often to obtain an economic income, they usually receive support from family members when starting a business, which makes a significant contribution to their entrepreneurship. In the research, observed that It is considered that women entrepreneurs are not well-known in the market and when the market is stagnant, it is going the problem when the business ruin. In addition, it has been found that women entrepreneurs who are willing to grow their existing businesses expect the state to provide tax relief and increase their credit opportunities to reduce concerns about economic uncertainties.

Keywords: Entrepreneurship, Women's entrepreneurship, Labor force

İÇİNDEKİLER

ÖZET	i
ABSTRACT	ii
İÇİNDEKİLER.....	iii
ÇİZELGELER DİZİNİ.....	v
ŞEKİLLER DİZİNİ.....	vi
KISALTMALAR DİZİNİ.....	vii
TEŞEKKÜR.....	Hata! Yer işareti tanımlanmamış.
1. GİRİŞ	1
1.1. Literatür Özeti	2
1.2. Çalışmanın Amacı ve Kapsamı.....	8
2. GİRİŞİMCİLİK KAVRAMI	9
2.1. Kadın Girişimciler	10
2.2. Dünyada Kadın Girişimcilik	11
2.3. Türkiye’de Kadın Girişimcilik.....	12
2.4. Kadın Girişimci Tipleri.....	14
2.4.1. Geleneksel Kadın Girişimci Tipi	14
2.4.2. Aileci (Evcil) Kadın Girişimci Tipi	14
2.4.3. Yenilikçi Kadın Girişimci Tipi	14
2.4.4. Radikal (Feminist) Kadın Girişimci Tipi.....	15
2.5. Girişimciliği Etkileyen Faktörler	15
2.5.1. Eğitim.....	15
2.5.2. Aile.....	16
2.5.3. Sosyal Çevre	17
2.6. Kadınların Girişimci Olma Nedenleri.....	17
2.7. Kadın Girişimcilerin Özelliklerinin Erkek Girişimcilerle Karşılaştırılması.....	19
2.8. Kadın Girişimcilerin Karşılaştıkları Sorunlar	21
2.8.1. Eğitim Düzeyinin Düşük Olması	22
2.8.2. Tecrübe Eksikliği	22
2.8.3. Toplum Baskısı ve Cinsiyete Dayalı Ayrımcılık.....	22
2.8.4. Sermaye Sorunu	23
2.8.5. Pazar Durumu	23
2.8.6. Örgütlenememe.....	23
2.9. Türkiye’de Kadın Girişimcilere Destek Veren Kuruluşlar	24

2.9.1. Türkiye İş Kurumu (İŞKUR).....	24
2.9.2. Küçük ve Orta Sanayi Geliştirme İdaresi (KOSGEB).....	25
2.9.3. Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği (TOBB).....	25
2.9.4. Kadın Girişimciler Derneği (KAGİDER).....	25
2.9.5. Kadın Emegini Değerlendirme Vakfı (KEDV).....	25
3. MATERYAL VE YÖNTEM.....	27
3.1. Materyal.....	27
3.1.1. Araştırma Alanı Hakkında Genel Bilgiler.....	27
3.1.1.1. Araştırma Alanının Coğrafi Konumu.....	27
3.1.1.2. Nüfus Yapısı.....	28
3.1.1.3. Ekonomik Yapısı.....	28
3.2. Yöntem.....	29
3.2.1. Verilerin Toplanması Sırasında Kullanılan Yöntemler.....	29
3.2.2. Verilerin Analizinde Kullanılan Yöntemler.....	30
4. ARAŞTIRMA BULGULARI.....	31
4.1. Araştırmaya Katılan Kadın Girişimcilerin Sosyo-Ekonomik Özellikleri.....	31
4.2. Kadın Girişimcilerin İş Yaşamlarına İlişkin Bulgular.....	33
4.2.1. Kadın Girişimcilerin Çalıştıkları Sektör ve İşletme Kurma Yaşları.....	33
4.2.2. Kadın Girişimcilerin Sermaye Temini ve İstihdam Durumu.....	35
4.2.3. Girişimcilerin Desteklerden Yararlanma Durumları.....	36
4.2.4. Kadınların Girişimde Bulunma ve Devam Etme Sebepleri.....	37
4.2.5. Kuruluş Aşamasında Karşılaştıkları Sorunlar.....	39
4.2.6. Kadın Girişimcilerin Çalışma Hayatlarında Karşılaştıkları Sorunlar.....	41
4.3. Girişimci Özellikleri.....	43
4.3.1. Kadın Girişimciliği Konusunda Düşünceleri.....	43
4.3.2. Kadın Girişimcilere Göre Girişimci Olmanın İyi Yönleri.....	44
4.3.3. Girişimci Olmanın Avantajlı Yanları.....	45
4.4. Kadın Girişimcilerin Devletten Beklentileri.....	46
4.5. Kadın Girişimcilerin Geleceğe İlişkin Planları.....	47
5. SONUÇ VE ÖNERİLER.....	48
KAYNAKLAR.....	52
EK-1. ANKET FORMU.....	62
ÖZGEÇMİŞ.....	Hata! Yer işareti tanımlanmamış.

ÇİZELGELER DİZİNİ

Çizelge 2.1. Kadınları girişimciliğe yönelten itme ve çekme faktörleri.....	18
Çizelge 2.2. Risk toleransı, finansman, motivasyon, yönetim, ağ oluşturma bakımından kadın ve erkek girişimcilerin özelliklerinin karşılaştırılması	20
Çizelge 3.1. Yıllara göre Tekirdağ nüfusu	28
Çizelge 4.1. Katılımcıların demografik özellikleri.....	31
Çizelge 4.2. Katılımcıların girişimde bulunma nedenleri.....	38
Çizelge 4.3. Kadın girişimcilerin çalışma hayatında karşılaştıkları sorunlar	42
Çizelge 4.4. Katılımcıların kadın girişimciliği konusunda düşünceleri	43
Çizelge 4.5. Kadın girişimcilere göre girişimci olmanın iyi yönleri	44
Çizelge 4.6. Girişimci olmanın avantajlı yanları	45

ŞEKİLLER DİZİNİ

Şekil 3.1. Tekirdağ'ın coğrafi konumu.....	27
Şekil 4.1. Kadın girişimcilerin faaliyeti sürdürdüğü sektör.....	34
Şekil 4.2. Kadın girişimcilerinin işletme kurma yaşları	34
Şekil 4.3. Kadın girişimcilerin sermaye kaynağı.....	35
Şekil 4.4. Kadın girişimcilerin işletmelerindeki çalışan sayısı.....	36
Şekil 4.5. Kadın girişimcilerin işletmelerini kuruluş sırasında aldıkları destekler.....	37
Şekil 4.6. Kadın girişimcilerin devam etme sebepleri.....	39
Şekil 4.7. Kadınların kuruluş aşamasında karşılaştıkları sorunlar	40
Şekil 4.8. Kadın girişimcilerin devletten beklentileri.....	46
Şekil 4.9. Kadın girişimcilerin geleceğe ilişkin planları	47

KISALTMALAR DİZİNİ

İŞKUR	Türkiye İş Kurumu
KAGİDER	Türkiye Kadın Girişimciler Derneği
KEDV	Kadın Emegini Değerlendirme Vakfı
KOSGEB	Küçük ve Orta Ölçekli Sanayiye Geliştirme ve Destekleme İdaresi Başkanlığı
TOBB	Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği
TÜİK	Türkiye İstatistik Kurumu

1. GİRİŞ

Günümüz dünyasında girişimcilik, ekonomiyi ayakta tutan ve yön veren en önemli unsurlardan biri olup, ülkeler açısından son derece önemlidir. Toplumların gelişmesi için; yeniliğe ve değişime açık, risk alabilen, stratejik düşünceye sahip, hem ekonomik hem de toplumsal konulara duyarlı bireylere ihtiyaç vardır. Son zamanlarda girişimcilik kavramı kapsamında yaşanan en önemli gelişmelerden biri ise iş yaşamındaki toplumsal cinsiyet kalıplarının yıkılarak, kadınların çalışma hayatı içerisindeki paylarındaki artıştır.

Kadınların işgücüne katılımı ve işgücünde aktif hale gelmesi ülkelerin kalkınmışlığının ve gelişmişliğinin bir göstergesi olarak değerlendirilmektedir. Kadın nüfusunun dünya nüfusu içindeki payının giderek artması, kadın girişimciliğinin de öneminin artmasına neden olmuştur. Kadın girişimciliğinin teşvik edilmesi ve desteklenmesi ülke kalkınmasına olumlu ivme kazandırmıştır. Ancak girişimcilik konusunda kadınlar erkeklere oranla daha az aktif rol oynamaktadır. Bu açıdan bakıldığında, kadın girişimciliği istenilen seviyede gelişme göstermemiş ve toplumların kullanamadığı gücü olarak kalmıştır. Toplumların sahip olduğu kültürün, kadınların girişimci olmalarını engeller bir özellikte olması ve girişimcilik sürecinde karşılaşılan sorunlar kadınların girişimci olmalarını zorlaştırmıştır (Kaygın ve Güven, 2015).

Genel olarak, girişimcilik konusunda kadınlar ve erkekler benzer sorunlarla mücadele ettiği, benzer özellikler taşıdığı düşünülse de kadın girişimcilerin kendine özgü sorun ve özellikleri vardır (Erdun, 2011). Kadınların iş gücü piyasasına aktif rol oynamasını engelleyen unsurlar; toplumun önyargıları, dağınık-örgütsüz kadınlar, işveren tutum ve davranışları, eğitim seviyelerinin düşük olması, aileden izin alınamaması, kadınların iş ve ev hayatlarının uyumlaştırılmasına yardımcı olacak destekleyici vasıtaların bulunmaması, kadınların ücretlerinin düşük olması, bastırılmış kadın davranışları vb. şeklinde sıralanabilir (Türkten ve Demiryürek, 2015). Bunlara ek olarak, kadınların iş hayatındaki rollerini belirlemede ve meslek seçimlerinde, bakış açısı ve kararlarında, sahip oldukları değer yargılarında sosyo-kültürel yapı önemli bir etkidir.

Türkiye’de kadınların iş hayatında karşılaştıkları sorunların temelinde; toplumumuzun ataerkil yapısı vardır ve bunu ekonomik ve sosyal yapısındaki bazı aksaklıklar takip etmektedir. Diğer ülkelerde olduğu gibi ülkemizde de kamu kurumları ve sivil toplum kuruluşları tarafından kadın girişimciliğini teşvik etmek ve desteklemek adına çeşitli proje ve

programlar başlatılmıştır. Her ne kadar kadınların erkeklere oranla girişimcilik faaliyetlerinde bulunmaları ve iş yaşamına katılımları istenen düzeyde olmasa da, her geçen gün kadın girişimci sayısı artmakta ve ekonomik alanlarda güçlenerek daha etkin hale gelmeye başladığı izlenmektedir (Özyılmaz, 2016).

1.1. Literatür Özeti

Dünya nüfusunun yarısını oluşturan kadınlara tarih boyunca çeşitli roller ve görevler atfedilmiştir. Sosyal ve ekonomik hayatın önemli bir parçası olan kadınlar; sanayi devriminden sonra kademeli olarak ekonomik bağımsızlık kazanmaya ve işgücü piyasalarında faaliyet göstermeye başlamışlardır (Öneren, Çiftçi ve Özder, 2014). Türkiye’de ilk defa 1950’lerde formel istihdam alanlarıyla tanışan kadınlar toplumdaki değişim ve gelişmeler sonucunda; eğitim imkânlarına sahip olmaya, iş hayatına karşı bilinçlenmeye ve çeşitli sektörlere yönelik istihdam talebinde bulunmaya başlamışlardır (Göküş, Özdemiray ve Göksel, 2013).

Girişimcilik anlayışı, özellikle 1980’li yılı ile birlikte hızlı bir gelişme göstermiş ve erkekler kadar kadınların da ilgisini çekmiştir. Bu süreçte kadın girişimciler, iş hayatının vazgeçilmez aktörleri haline gelmişlerdir (Soysal, 2010a). Ülkelerin ekonomik gelişmişlik seviyesine önemli katkıda bulunan kadın girişimciliği (Yılmaz ve Karaçelebi, 2020), büyük oranda kadının çalışma hayatında yer alması ve girişimciliğin gelişimi doğrultusunda ilerleme kaydetmiştir (Acar ve Çağlar, 2019). Özellikle gelişmekte olan ülkelerin ekonomik gelişmesi için önemli olan kadın girişimciliğinin ekonomik katkı ve büyüme kriterleri açısından gelişimi, ilgili literatürde bir artışa neden olmuştur (Özsunur, 2020). Bu çalışmanın amaç ve kapsamına bağlı olarak literatürde bulunan kadın girişimciliği üzerine yapılmış çeşitli araştırmaların bazılarında aşağıda yer verilmiştir.

Hancı (2004) Adapazarı ve Kocaeli çevresinde yaptığı bir çalışmada yoğunlukla hizmet sektöründe faaliyet gösteren yirmi beş kadın girişimciyi “Hayat Tarihi Yöntemi” ile incelemiştir. Bu inceleme sonucunda, kadın girişimcilerin her birinin faaliyet gösterdikleri sektörlere farklı nedenlerden dolayı girdikleri, kaynak temininde çeşitli yardım aldıkları, eğitim seviyelerinin lise veya üniversite düzeyinde olduğu, iş yaşamında çeşitli sorunları olduğu, büyük hedeflere sahip oldukları, çoğu kadın girişimcinin evli olduğu ve ailelerinden çeşitli destekler almakta oldukları sonucuna varmıştır.

Güney (2006) araştırmasında kadın girişimciliği hakkında teorik bir değerlendirme yapmış ve Türkiye’de kadınların girişimcilik faaliyetlerine yönelmelerine bazı önerilerde bulunmuştur. Ailesinden destek gören ve eğitim olanaklarına sahip kadınların çalışma hayatındaki başarıları dikkate alındığında, ailelerin çocuklarının eğitim hayatına duyarlı davranmaları ve kız çocuklarına erkek çocuklarına sunulan eğitim fırsatlarına eşit davranış sergilemeleri gerektiğini belirtmiştir. Bunlara ek olarak, medyanın kadın girişimciliğini tanıtmak ve özendirmek için eğitim programları düzenlemeleri, girişimlerinde başarılı olmuş kadınların halka tanıtılarak çalışan kadının ülke ekonomisindeki önemi ortaya konulması gerektiğini vurgulamıştır.

Şahin (2006) tez çalışmasında, Konya ilinde çeşitli alanlarda girişimcilik faaliyetlerinde bulunan kadınların tipolojisi ortaya koymuştur. Kadınların girişimcilik faaliyetinde bulunması için sahip olması gereken kişilik özelliklerinin neler olduğunu ve sahip oldukları özellikleri, motivasyon ve liderlik kavramlarının girişimci üzerine etkilerini gözlemlemiştir. Ayrıca, girişimcilik faaliyetlerinde ortaya çıkan sorunların aşılmasına dair araştırma yapmış ve analiz etmiştir. Anket sonucunda, katılım sağlayan kadın girişimcilerin evli olduğu ve eşleriyle birlikte aynı işi yaptıkları ortaya çıkmıştır. Girişimcilik faaliyetinde bulunma sebeplerine bakıldığında ise ihtiyaçların karşılanması, bağımsızlık, kendi mesleğini yapmak istekleri öne planda olduğu tespit edilmiştir.

Kaçar (2007) Türkiye’de yaşayan kadınların toplumdaki konumlarını ve son zamanlarda kadınların konumlarındaki değişimleri toplumsal cinsiyet açısından ele almıştır. Araştırmada ulusal ve uluslararası çapta kadınların sosyal, ekonomik ve politik olarak statülerinin yükseltilmesi, kadın erkek eşitliğinin sağlanması ve kadın haklarının kazanılmasına dair bazı kadın hareketleri incelenmiştir. Ayrıca kadınların statülerini iyileştirmek için devam ettirilen mücadelelerde kadınların haklarının arandığı, daha iyi bir yaşam için insan haklarının sosyal, siyasal, ekonomik ve hukuksal olarak eşitlik anlayışı altında savunulduğunu ve gelecekte bu tür faaliyetlerin arttırılarak mücadeleye devam edileceğini belirtilmiştir.

Çulcu (2009), Türkiye’de kadınların girişimciliğe yönelme nedenleri, girişimci kadınların özellikleri ve yaşadıkları zorluklar hakkında bilgiler elde etmek amacıyla niteliksel eleştirel yöntem kullanarak saha araştırması yapmıştır. Sonuç olarak girişimci olma nedenleri açısından bakıldığında, kadınların iş hayatında başarılı ve yetenekli olmalarına rağmen ilerlemelerine imkan verilmemesi ve terfi etmelerinin zorluğu nedeniyle yaşadıkları

olumsuzluklar, başarıma güdülerini ve özgür olma isteklerini baskın hale getirmiş girişimcilik faaliyetinde bulunmaya itmiştir.

Sarkulova (2009) tarafından Kırgızistan'daki kadın girişimcilerle yapılan çalışmada, kadın girişimciliğini etkileyen faktörler incelenmiştir. Araştırmada motive edici faktörlerin girişimcilikle ilişkisini incelerken regresyon ve korelasyon analizleri birlikte kullanılmıştır. Elde edilen bulgulara göre, Kırgız kadın girişimcilerinin kendilerine ait bir iş kurmada motivasyonlarını bozan başlıca faktörlerin iş tatmininde eksiklik, cam tavan (kariyer ilerlemesindeki görünmez engeller), işsizlikle birlikte ekonomik olayların olumsuz etkilerine bağlı olarak ortaya çıkan finansal konuların itici faktörler olduğu belirlenmiştir. Ayrıca, kadın girişimcilerin zorluklar karşısında bile başarılı olmalarında etkili olan çekici güçler içinde para kazanma isteği, bağımsızlık isteği, kendini gerçekleştirme hayali ve aile işletmesinin destekleri ön planda olduğu saptanmıştır.

Soysal (2010b) Türkiye perspektifinde girişimcilik faaliyetinde bulunan kadınları konu edinmiş, karşılaştıkları sorunları ve iş kuracak kadınların dikkate alması gereken unsurları incelemiştir. Yaptığı çalışma sonucunda, kadınların son yıllarda iş yaşamında erkeklerden daha başarılı olduğunu saptamış ve bunun nedeni olarak erkeklerin daha önceden baskın olduğu işlerde kadınların da başarılı olmaları, girişimcilik konusunda bilgi ve deneyimlerini arttırmaları, kadınsal özellikleri gereği daha duyarlı, sakin ve yoğun insan ilişkileri kurmaları ve örgütlenme konusunda daha iyi hale gelmelerini göstermiştir.

Yılmaz, Özdemir, Oraman ve Konyalı (2010) Tekirdağ'da bulunan kadın girişimcilerle yaptığı bir anket çalışmasında, girişimcilerin sosyo-demografik özellikleri, sermaye kaynakları ve iyi bir girişimcide olması gereken özellikler ve kadın girişimcilerin dayanışma ve örgütlenme açısından etkinliklerini araştırmışlardır. Elde ettikleri bulgular sonucunda kadın girişimcilerin son yıllarda iş hayatına işletme niteliğinde ve kadınlara yönelik alanlarda faaliyet gösterdiğini saptamışlardır. Ayrıca, eğitim durumlarına göre bağımsız çalışmaktan hoşlanmak, esnek çalışma saatleri olması ve farklı hareketli işler yapmak gibi istekler yönünden farklılıklar bulmuşlardır.

Demircioğlu (2010) Eskişehir'de bulunan kadın girişimcilerle yaptığı bir araştırmasında kadınların girişimciliği düşük eğitilmiş ve başka bir meslek sahibi olamamış insanlar tarafından yapılan bir iş olarak gördüklerini, girişimcilik ile sosyal statülerinde ciddi bir değişiklik yaratamayacaklarını düşündükleri belirtmiştir. Tüm bunlara ek olarak kadın

girişimcilerin iş kurarken ve devam ettirirken cinsiyetlerine bağlı olarak aile-iş çatışması, sermaye temini, tecrübesizlik, bürokratik işlemler gibi konularda sorunlarla karşılaştıklarını saptanmıştır.

Başol (2010) Bursa ilinde küçük ve orta ölçekli işletme sahibi 106 girişimci ile kadın ve erkeklerin başarı algısındaki farklılıkları belirlemek amacıyla bir çalışma yapmıştır. Sonuçta kadınların girişimci olmak için motivasyon kaynaklarının; kendi işinin patronu olmak ve esnek çalışma saatlerine sahip olmak iken erkek girişimciler için; kendi işlerinin patronu olmak, yeteneklerini serbestçe kullanmak ve para kazanmak olduğu belirlenmiştir.

Güleç (2011) Karaman ilinde yaşayan 105 kadın girişimcinin katılımı ile kadınların iş yaşamına katılımında ve girişimci olmaları konusunda eğitimin etkisini, girişimci olma özellikleri, girişimcilik faaliyetlerinde karşılaştığı sorunlar ve başarısını etkileyen unsurlar araştırmış ve kadın girişimcilerin sorunlarına çözüm önerileri ortaya koymuştur. Çalışma sonucunda kadınları girişimciliğe yönelten faktörlerin başında ekonomik bağımsızlık, para kazanma isteği ve ideallerini gerçekleştirme isteğinin ön plana çıktığını belirtmiştir.

Sayın (2011) Aydın ilinde yaptığı bir çalışmada kadın girişimcileri erkek girişimcilerle karşılaştırmış, iş hayatında ve toplumda karşılaştıkları sorunları, Aydın İş Kadınları Derneği'nin tanınmışlığını ve kadın girişimcileri destekleyici faaliyetlerini incelemiştir. Yapılan anket çalışması sonucunda girişimci kadınların karşılaştıkları sorunlar tespit edilmiş ve ileri çalışma hayatlarında bu sorunlarla karşılaşmamaları için bazı öneriler sunulmuştur.

Başer ve Büber (2012) tarafından yapılan çalışmada, Aydın ilindeki 146 kadın girişimci adayına anket çalışması düzenleyerek kadınların başarılı girişimcilik özelliklerinin ne kadarını taşıdığı incelenmiştir. Ulaşılan sonuca göre Aydın ilinde girişimcilik eğitimi alan girişimci kadınların yenilik, liderlik, kendine güven, risk alma ve başarı ihtiyacı gibi girişimcilik özelliklerinin tamamına yakınına sahip olduğu bulunmuştur.

Oyuryüz Şenel (2013) Tekirdağ'da faaliyet gösteren 111 kadın girişimci ve işletmelerini dikkate alarak; cinsiyet farklılığından, kişisel ve iletişim özelliklerinden kaynaklanan sorunları, köken farklılıklarından kaynaklanan niteliklerini, motivasyon ve başarı faktörlerini, kadın girişimciliğinin ekonomik kalkınma ve gelişimde bölgesel politikalara yön verebilecek önemli bir fırsat olup olmadığını incelemiş ve çözüm önerilerinde bulunulmuştur.

Cici (2013) Konya bölgesinde yaşayan girişimci kadınların girişimcilik yolunda karşılaştıkları sorunları konu ettiği tez çalışmasında, kadınların öz girişimcilik yeteneklerini belirlemiş ve bunların kadın girişimcilerin eğilimlerini nasıl etkiledikleri tespit etmiştir. Araştırmaya göre, en çok göze çarpan sorun örgütlenme konusunda kadın girişimcilerin zorlanması olmuştur. Ayrıca kadınların eğitim almasına dönük sağlanan desteklerin onların girişimciliğine olumlu etkisinin olduğunu saptamıştır.

Arıkan (2016), Bursa’da ikamet eden kadınlar arasındaki girişimcilik faaliyetlerini, kadınları girişimci olmaya yönlendiren sebepleri belirlemek, girişimcilik faaliyetleri sırasında karşılaştıkları zorlukları araştırmak ve girişimcilikte etkili olan olumlu ve olumsuz faktörleri ortaya çıkarmak amacıyla bir araştırma yapmıştır. Sonuçlara göre girişimcilikte görülen kurumsal engeller arasında, finansman kaynaklarına erişememek ve yetersiz sermaye başarıyı olumsuz etkileyen değişkenler olurken, kurumların destek vermesi ve girişimci özellikleri de başarıyı yükselten önemli ve etkili değişkenler olmuştur.

Gültekin (2018), kadınların ülkemizde çalışma hayatına yeteri kadar neden dâhil olamadıklarını ve girişimci olmalarına engel olan sorunları araştırmıştır. Ayrıca ülkemizdeki kadın girişimciliğinin mevcut durumunu değerlendirmek adına diğer ülkelerdeki kadın girişimciliğine dair verileri Türkiye’deki veriler ile karşılaştırmıştır. Yaptığı araştırma sonucunda, öncelikle kadınların toplumun cinsiyetçi yaklaşımından kaynaklı ayrımcılığa maruz kaldığını, bu nedenle anne ve eş olma gibi rollerin ilk görevi olarak kadına dayatıldığını saptamıştır.

Gündüz (2018) tarafından gerçekleştirilen “Kalkınmada Girişimciliğin Önemi ve Kadın Girişimciliği” adlı çalışmada, ülkenin sosyal ve ekonomik kalkınmasında kilit rol oynayan girişimciliğin ve kadın girişimciliğinin önemine vurgu yapılmıştır. Ülke ekonomilerinin yapı taşları olan girişimcilerin sayısının artması ekonomide üretimi, istihdamı ve milli geliri artırıcı etkide bulunduğu gözlemlenmiştir. Çalışmanın sonucunda ulaşılan sonuca göre girişimciliğin ekonomiye kazandırdığı yenilik oluşumları kadın girişimcilerin katkısıyla artmakta ve bu durum ülke refahı açısından olumlu etki yaratmaktadır.

Toprakçı Alp (2018) kadın girişimciliği ile sosyal sermaye arasındaki ilişkiyi incelemiş, girişimci kadınların işyerlerini kurarken ve faaliyetine devam ederken sosyal sermayenin girişimlerine nasıl katkı sağladığını araştırmıştır. Elde ettiği sonuçlara göre kadınlar finansal olarak sermayelerini yakın çevrelerinden bulunan aile, eş veya

arkadaşlarından, sosyal olarak desteklerini aile ve eşlerinden sağlamıştır. Ayrıca, sosyal sermaye olarak adlandırdığımız gruptaki destekçiler kadın girişimcilerin karşılaştıkları zorluklarla başa çıkmasında önemli etken olmuştur. Ankete katılan kadın girişimciler dikkate alındığında, kadın girişimcilerin sivil toplum örgütlerine üye olmaları ve faaliyetlerine aktif katılımları, sosyal sermaye düzeyini güçlendirmektedir.

Erol ve Çiçek (2020) gerçekleştirdikleri bir çalışmada, kadın girişimcilerin yaşadıkları sorunların demografik faktörlerle ilişkisi incelenmiştir. Çalışmadaki verilere, Orta Anadolu'da bulunan Sivas ilinde faaliyet gösteren 124 kadın girişimciye uygulanan anket yöntemi ile ulaşılmıştır. Elde edilen sonuca göre kadınlar, girişimciliği ekonomik özgürlük elde etmek için seçmiştir. Ayrıca girişimci kadınların iş kurma sürecinde devlet desteğine daha çok ihtiyaçları olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Andiç ve Çakır (2020)'ın "Girişimci Kadınlar: Yozgat Örneği" isimli çalışmasında kadın girişimciler için devlet ve özel kuruluşların ne tür proje ve çalışmalarının olduğu incelenmiştir. Çalışmada, devletin kadın girişimciler için oluşturduğu destek paketleri kadın girişimci sayısında artışa yol açtığı sonucuna ulaşılmıştır.

Akyıldız (2021), kadın girişimciliğinin Kastamonu ilindeki potansiyelini ortaya çıkarmak için yaptığı çalışmasında, kadın girişimcilerin iş hayatında ki yerleri ve yürüttükleri faaliyetler incelemiştir. Kadın girişimcilerin sayısını arttırmak ve sektörde ki varlıklarını koruyabilmek için pazarlama faaliyetleri ön plana çıkartılması gerektiğini, özellikle kadın girişimcilerin istihdamına yönelik artırma politikası, sürdürülebilir kar, başarı ve kadınların ürettikleri mal ve hizmetler de değer algısı yaratmak isteniyorsa pazarlama politikalarına önem vermeleri gerektiğini vurgulamıştır. Girişimci kadınlara yönelik kurum ve kuruluşların desteğinin artırılması ve diğer kurumlardan haberdar olunması için gerekli eğitim ve bilgilendirmeler yapılmasını ve kadınların ekonomik bağımsızlıklarını tek başına kazanmaları için sağlanan maddi ve manevi desteklerin çeşitlendirilmesi gerektiğini vurgulamıştır.

Çelik (2021) kadın girişimcilerin bölgesel kalkınmaya etkisini ve aktif çalışma hayatına katkılarını araştırdığı çalışma kapsamında Çorum ilinde faaliyet gösteren kadın girişimcilere anket çalışması uygulamıştır. Çalışmada elde ettiği bulgular sonucunda, kadın girişimcilerin istihdam yaratmada, üretimi artırmada, yeni endüstrilerin doğmasında ve bölgeler arasındaki gelişmişlik farklılıklarının ortadan kaldırılmasında önem teşkil ettiği görülmektedir. Kadınların yeni fikirler üretme, risk üstlenebilme, çalışkan ve kararlı yapı

sergileme gibi özelliklere sahip olması kadın girişimcileri iş hayatında başarılı kılmıştır. Buna karşılık finansal destek bulamama, bürokratik işlemler, aile içi sorumluluklar ve kalifiye eleman bulamama gibi birçok sorun kadın girişimcilerin faaliyetlerini olumsuz yönde etkilemiştir.

1.2. Çalışmanın Amacı ve Kapsamı

Kadınların girişimcilik faaliyetlerinde ve çalışma hayatındaki sayılarının başarılı bir şekilde artması için, motivasyon kaynakları, girişimci olmaya karar verme nedenleri, çalışma hayatına atılırken ve devam ettirdikleri süreçte karşılaştıkları zorluklara ilişkin araştırma ve çalışmaların artırılmasına ve yol gösterici çözüm önerilerine ihtiyaç vardır. Bu sebeplerle bu çalışma kapsamında, Tekirdağ ili örneği altında çeşitli sektörlerde girişimcilik faaliyeti sürdüren kadınların demografik yapıları, sosyo-ekonomik durumları sorulmuş, girişimci olmaya karar verme nedenleri, kuruluş veya faaliyet aşamasında karşılaştıkları problemler, destek aldıkları kurumlar, devletten beklentileri ve geleceğe ilişkin planları üzerinde durularak, elde edilen bulgular sonucunda değerlendirme yapılmıştır. Ayrıca kadın girişimcilerin kendi işlerini kurmak için sermayeyi nereden sağladığı ve başarılı bir girişim gerçekleştirmek için sahip olunması gereken özellikler hakkında cevaplar alınarak, yapılan bu çalışmanın girişimciliğe yeni adım atacak kadınlara ışık tutması amaçlanmıştır.

2. GİRİŞİMCİLİK KAVRAMI

Girişimcilik; yaşanılan çevrenin sunduğu fırsatları sezme, o sezgilerden birtakım planlar yapma, bu planları projelere dönüştürme, projeleri yaşama taşıyarak hayatı kolaylaştırmaktır. Girişimci; yenilik içeren veya hali hazırda var olan bir iş fikri ile fırsatları sezen, kaynakları bir araya getirerek risk alan, mal veya hizmet üretimi yapan kişilerdir (Kutunis Özen, 2006).

İnsanlık tarihi kadar eski bir kavram olan girişimcilik insanlığın gelişmesinde etkili olan unsurlardan biridir. Yapılan her girişim faaliyeti insanlığı bir adım daha ileriye götürmüştür. İnsanların hem kendi ihtiyaçlarını hem de çevrelerindeki insanların ihtiyaçlarını karşılamak amacıyla yaptıkları tarım, hayvancılık, avcılık gibi faaliyetler girişimciliğin temelini oluşturmuştur. Yüzyıllar boyunca insan istek ve ihtiyaçları değişim geçirmiş, girişimcilik faaliyetleri de bu doğrultuda değişime uğramış ve günümüzdeki modern ticaret sistemi oluşmuştur (Gültekin, 2018).

Girişimciliğin gelişmesinde en önemli etken olarak istihdam ve refahı artırması, işsizliği azaltması, ihtiyaçlara hızlı ve etkin biçimde karşılık verilmesine olanak sağlaması kabul edilmektedir. Girişimciler toplumun istek ve ihtiyaçlarını belirleyerek bu amaçla yatırım faaliyetlerine girişmektedirler. Girişimcilerin gerçekleştirmiş olduğu yatırımlar istihdam ve gelir düzeyinde olumlu artışlar sağlayarak önce bireyin daha sonra toplumun refah düzeyinde artışa yol açmaktadırlar. Bu doğrultuda yapılan yatırımların ekonomide dengeyi de sağladığı anlaşılmaktadır. Bu sebeple girişimcilik, makro dengelerde ve bölgenin ekonomik kalkınmasında önemli bir olgu olarak kabul edilmektedir (Sayın ve Ergin, 2018).

Ekonomik kaynakların düşük üretkenlik alanlarından yüksek üretkenlik alanlarına aktarılmasında önemli bir faktör olan girişimci, üretim kaynaklarını yenilikçi bir yaklaşımla birleştirerek kullanılmayan üretimlerin kullanılmasına olanak sağlar. Böylece mevcut girdilerin ve üretim araçlarının yeni bir şekilde kullanımı ile üretimi ve verimliliği artırır. Girişimci, yeni fikirlerin oluşmasını ve uygulanmasını hızlandırarak, bu durumun çıktısı olarak yeni sanayilerin doğmasını sağlar, teknolojinin yoğun kullanıldığı sektörlerde verimliliği artırır ve böylece ekonomik büyümeye katkı sağlar (Dirik, 2016).

2.1. Kadın Girişimciler

Kadın girişimciler, yeni bir iş fikri yaratmak ve geliştirmek için bilgilerini kullanan, işlerini yönetmede etkin olarak faaliyette bulunan ve işletmenin en az yarısına sahip olarak bu iş yerinde bir yıldan fazla faaliyet gösteren kişiler olarak adlandırılmıştır (Mekonnen, 2017). Literatüre göre bir kişinin girişimci olarak nitelendirilebilmesi için risk alması gerekir. Gerekli eğitimi aldıktan sonra mesleğini hayata geçiren kadınlar risk almadıkları için girişimci olarak nitelendirilemez (Müftüoğlu ve Durukan, 2004).

Girişimcilik faktörü kadının toplumdaki yerini daha önemli hale getiren bir unsur niteliğindedir. Çünkü toplumun öncelikli bakış açısındaki yeri anne ve eş olan kadın, girişimciliğe atılması ile birlikte işveren, yönetici veya patron gibi farklı statülere yükselmektedir. Bu durum kadının daha özgüvenli ve özgür hareket edebilmesine, kendi ayakları üstünde durabilmesine, başarılı olma isteğinin artmasına ve kendini gerçekleştirmesine yardımcı olmaktadır (Tekin, 2012).

Kadınların iş hayatına atılmasına genel bir çerçeveden bakıldığında; kendi ayakları üzerinde durabilme isteği, aile bütçesine katkı sağlama, mutluluk ve yaptığı işten tatmin olma gibi sebepler etkili olmaktadır. Detaylı olarak incelendiğinde ise hizmet sektöründe kadın çalışanlara olan talebin artması, aile yaşamında erkeğin gelirindeki yetersizlik sebebiyle kadının da aile bütçesine katkıda bulunma gereksinimi, kadınların sosyal hayatta yer alması ve eğitim seviyelerinin yükselmesi, kadının toplumdaki rolündeki değişiklik, üretimde ve yönetimde kadın çalışanlara uygun iş kollarının artması, pozitif cinsiyet ayrımcılığı, ev işlerini kolaylaştıracak teknolojik gelişmelerle zamandan tasarrufun sağlanması, kadınların çalışmalarına ilişkin teşvik edici sendikal haklar ve benzeri sosyal kurumların iyileştirilmesi, çalışma yaşamının kadınlar açısından ekonomik ve sosyal özgürlük olarak algılanması kadınların iş hayatına atılmasında öne çıkan faktörlerdir (Öğüt, 2006).

Kadınlar erkeklere göre iş yeri açma ve yönetme konusunda daha fazla zorlanmaktadırlar (Keskin, 2014). Kadınların hayata bakış açıları ve hayatı anlama tarzları erkeklerden farklı olduğu için çalışma hayatındaki bakış açıları da erkeklerden oldukça farklılık göstermektedir. Kadınlardaki bu özellikler farklı çözüm önerileri bulmalarını ve daha fazla alternatif sağlamakta ve böylelikle daha orijinal ve yaratıcı fikirler ortaya çıkmaktadır. Tüm bunların sonucu olarak kadınlar iş dünyasına pozitif olarak katkı sağlamaktadır (Öztürk, 2016).

Kadınların içinde bulunan girişimcilik potansiyelinin değerlendirilerek ortaya çıkarılması iki yönden olumlu sonuçlar doğurmaktadır. Bu sonuçlardan ilki, yeni istihdam olanakları sağlanarak ekonominin güçlenmesi ve beslenmesi, ikincisi ise, toplum içerisinde kadının sahip olduğu rolün ve statüsün güçlenmesidir (İlter, 2008). Böylelikle kadın girişimciler, ailenin refah düzeyini artırmakta, nüfus planlamasına katkı sağlamakta, çocuklarının eğitim düzeyini yükseltmekte, vergi ödemekte, ülke ekonomisine ve istihdama katkı sağlamakta ve en önemlisi girişimci olmak isteyen kadınlara rol model olmaktadır (Öztürk, 2016).

Kadınlar annelik ve eş olma rollerinin yanı sıra, çevresinde de birey olarak kabul görme isteği ve çabası içerisinde. Gösterdikleri bu çaba ve başarıma isteklerinin sonucunda kadınlar girişimciliğe yönelmektedir (Gönüllü ve İçli, 2001). Toplum tarafından kadınlardan beklenen roller ve kadınların bu roller için oluşturduğu algılar kadın girişimciler arasında farklılaşmaya yol açmaktadır. Kadınların oluşturduğu bu algılar iş, aile ve sosyal hayatlarını etkilemesi sonucunda kadın girişimciler ile ilgili çeşitli sınıfların ortaya çıkarmıştır.

2.2. Dünyada Kadın Girişimcilik

Dünyada hızla yaygınlaşan kadın girişimciliği, son yıllarda kadınlar için bir istihdam fırsatı yaratmakta ve aileler için gelir kaynağı olarak dikkat çekmektedir. Çok eski zamanlardan beri kendi işinin sahibi olarak çalışan kadınlar, bir ülkenin gayri safi milli ve yurtiçi hasılasına katkıları ağırlıklı olarak özellikle son otuz yılda, bazı ülkelerde ise son beş yılda ön plana çıkmıştır. Dünya Bankası, son on yılda dünyadaki ekonomik büyümenin hemen hemen yarısının kadın girişimcilerin katkısı sayesinde olduğunu bildirmiştir. Güneydoğu Asya'da kadın girişimcilerin sayısı toplam girişimci sayısının %50'sinden fazlasını oluşturmaktadır. Kadın girişimciler, geçmişte ekonomik durgunluk yaşayan Rusya, Macaristan ve Polonya'nın kalkınmasına ve gelişmesine ciddi katkılar sağlamıştır. Bahsi geçen ülkelerin ekonomilerindeki toparlanmalar, öncelikle kendi işinin sahibi olan ve işini iyi yöneten kadınların ortaya çıkardığı fırsatlara bağlanabilmektedir (Mboko ve Smith-Hunter, 2009)

Dünya genelinde literatüre bakıldığında, ekonomide Liberal politikaların benimsenmeye başlandığı, girişimciliğin ekonomide ağırlığını hissettirdiği ve araştırma konusu olarak ele alındığı 1980'li yıllardan itibaren kadın girişimciliğine dair birçok çalışma gerçekleştirilmiştir. Batı literatürüne bakıldığında ise kadın girişimciliğiyle ilgili çalışmalar

birçok alanı içerir niteliktedir. Günümüzde Batı ülkelerinin ekonomisinde her ne kadar kadın işgücü yer alsa da 1980'li yıllardan önce kadın işgücünün ekonomideki değeri bilinmemiş ve ekonomiye yön verici, bölgesel ve ulusal kalkınmayı tetikleyici bir unsur olarak bakılmamıştır. Bu sebeple yapılan çalışmalarda kadın girişimciliği konusuna önem verilmemiştir (Güdek, 2016).

Hisrich ve ABD Temsilciler Komitesi (House of Representatives Committee) tarafından yapılan çalışmalara göre, 1990'lı yıllarda girişimci kadınların sayısında hızlı bir artış görülmüştür. ABD'de kadınlara ait işletmelerin sayısı 1977 yılında 1.9 milyon iken, bu sayı 1985 yılında 3.7 milyona ulaşmıştır. 1970'li yıllardan önce, ABD'de küçük işletmeye sahip kadınlar %5'den azken, 1990'lı yıllarda bu rakam %28'e ulaşmıştır. (Hisrich, 1989). ABD'de kadın girişimcilerin sahip olduğu işletmelerinin büyüme eğilimi erkek girişimcilerden daha yavaş olsa da, kadın girişimcilerin sahip olduğu işletmelerin hayatta kalma oranı, diğer tüm işletmelerin hayatta kalma oranından yüksektir (Scarborough, 2011).

2.3. Türkiye'de Kadın Girişimcilik

Yapılan araştırmalara göre, Türkiye'deki kadınlar çalışmaya Osmanlı İmparatorluğu'nun son zamanlarında II. Meşrutiyet'in ilan edilmesiyle başlamış ve Cumhuriyet'in ilan edilmesiyle Atatürk önderliğinde reformlar uygulanarak çalışan kadın sayısı arttırılmıştır (Gökakın, 2000). Cumhuriyet'in ilanıyla çağdaş bir yapılanma sürecini başlatılmış, kadının sosyal ve ekonomik yönde daha etkili olmasına imkan sunan birçok yasal ve sosyal değişiklik yapılmıştır (Güldal, 2006). Kadınların toplumda söz sahibi olabilmesine olanak tanınmış, kadın ve kadın iş gücü ile ilgili büyük yenilikler gerçekleştirilmiştir. Kadınların iş hayatındaki ve toplumdaki yeri inkılaplar ile güçlendirilmiş, çağdaş bir devlet yapısı oluşturma gayesi ile birlikte her alanda olduğu gibi kadın hakları ile ilgili de değişikliklere gidilmiştir (Çevlik, 2017).

Cumhuriyet döneminde kadının toplumdaki statüsü her açıdan yükseltilmiş, genel eşitsizlikler yasalar aracılığıyla giderilmeye çalışılmıştır. Türk Medeni Kanunu'nun 1926 yılında kabulü ile sosyal, ekonomik, kültürel her alanda kadınlara da erkeklerin yararlandığı tüm imkanlardan yararlanma hakkı verilmiştir. Böylelikle kadınlara cinsiyetçi olarak değil, birey olarak yaklaşım benimsenerek, kadınların kendi kimliklerini yaşamalarına olanak sağlanmıştır. Sadece mecliste değil, kişiler hukukunda, miras hukukunda ve ticaret hukukunda da erkekler ile eşit haklara kavuşmuşlardır (Emre, 2013).

Türkiye’de 1950’li yıllara bakıldığında kadının rolü ve toplumdaki yeri ile ilgili görüşler, kadının mecbur kalmadığı sürece çalışmaması gerektiği yönüne evrilmiştir. Kadınların ev yaşamında daha mutlu olacakları iddia edilerek, ev geçimi ve çocuk bakımından yükümlü oldukları konusunda baskı yapılmıştır. Söz konusu bu durumun bahsi geçen yıllarda ataerkil aile yapısının yaygın olmasından dolayı olduğu düşünülmektedir. Türkiye’de kadın girişimciliğinin, 1970 yılında yaşanan ekonomik bunalım sonrası yapısal dönüşümlerden ve Uluslararası Para Fonu, Dünya Bankası gibi uluslararası finans kuruluşlarının üçüncü dünya ülkelerine tavsiye ettiği yapısal uyum politikalarından etkilendiği görülmektedir (Ecevit, 1995).

Önceden işçi sınıfı grubunda yer alan kadınlar, Türk toplum yapısının önlerinde oluşturduğu engellere rağmen; eğitim seviyelerinde yükselme göstererek; mühendislik, avukatlık, öğretmenlik ve öğretim üyeliği gibi toplum tarafından önemli kabul edilen mesleklerde yerlerini almış ve iş gücüne katılımlarını artırmışlardır. 1980’li yıllardan sonra kadınlar, iş gücü piyasasına katkıda bulunmaya başlamış ve özellikle girişimcilik, yöneticilik, turizm, reklamcılık, bankacılık ve sigortacılık gibi alanlarda çalışmaya başlamışlardır (Ören ve Yüksel, 2018). Hizmet sektörü dışında kalan kadın çalışanlarda tezgahçılık, fabrika işçiliği, kuaförlük, kasiyerlik ve terziçilik gibi işler ile uğraşmıştır (Kocacık ve Gökkaya, 2005).

Kadınlar 2000’li yıllarda ise, çalışma hayatındaki genel sorunlarını çözmüş ve lider, yönetici, girişimci gibi yüksek statüdeki rollerde bulunmaya başlamıştır. Çalışma hayatlarındaki büyük risklere ve zorluklara rağmen kendi işyerlerini açma girişimleri olmuştur. Kadın girişimciler çeşitli alanlarda kendilerini göstermiş ve başarılı oldukları iş alanlarının yanı sıra erkeklerin hakimiyet sağladığı alanlarda da faaliyetlerini arttırmışlardır (Gökalp, 2008).

Türkiye’de günümüz koşullarında kadınların eğitim seviyelerindeki artış girişimcilik faaliyetlerini de olumlu yönde etkilemiştir (Özyılmaz, 2016). Ayrıca, kadın iş gücünün çalışma hayatında yer almasına toplumun olumlu bir bakış açısı oluşturması, demografik gelişmeler, ilk evlenme yaşında yükselme yaşanması, evlilik kurumunun zayıflaması, çekirdek aile kavramının yaygınlaşması, çocuk bakımı ve diğer hizmetlerdeki iyileşmeler kadın işgücünün artmasında önemli bir rol oynamıştır (Eser, 1997; Kocacık ve Gökkaya 2005).

2.4. Kadın Girişimci Tipleri

Kadın girişimcilerin yaşantılarında karşılaştıkları iki faktörden oldukça etkilendiği görülmektedir. Bunlardan ilki, girişimci ideallere bağlılıkları, ikincisi ise geleneksel olarak belirlenmiş kadın erkek ilişkilerini hangi derecede kabul etmeye hazır olduklarıdır (Goffee ve Scase, 1992). Bu açıdan değerlendirildiğinde dört kadın girişimci tanımı bulunmaktadır. Bunlar sırasıyla; geleneksel kadın girişimci tipi, aileci (evcil) kadın girişimci tipi, yenilikçi kadın girişimci tipi ve son olarak da radikal (feminist) kadın girişimci tipidir (Goffee ve Scase, 1992; DeMartino ve Barbato, 2003; Kutaniş Özen ve Hancı, 2004; Top, 2006).

2.4.1. Geleneksel Kadın Girişimci Tipi

Klasik kadın girişimci tipi olarak da bilinen geleneksel kadın girişimci tipi cinsiyet rollerine uygun biçimde ve yüksek düzeyde girişimcilik ideallerine bağlı kadın girişimcileri ifade etmektedir. Para kazanma ihtiyacı ana motivasyondur; ancak geleneksel aile rolü de esas kabul edilmektedir. Hem işini hem de ailesini ön planda tutmaktadır. Genellikle evli olup, işleri aileleri ve çocukları ile beraber yürütmektedirler. İş aile dengesi mevcuttur ancak iş yine de bir adım önde görülmektedir. Eğer ortağı varsa bile sınırlı destek almaktadır. Sorumluluk tamamen kendilerindedir (Marangoz, 2013).

2.4.2. Aileci (Evcil) Kadın Girişimci Tipi

Aileci kadın girişimciler, aile içindeki kadınlık rolüne sıkı sıkıya bağlıdırlar. Ailesi önce geldiğinden girişimcilik idealleri geleneksel tipe göre daha düşüktür. Ailelerinin uygun gördüğü ve ailelerine uyan girişimcilik alanlarında faaliyetlerini sürdüren bu tip kadınları girişimciliğe yönlendiren temel güdü kendini geliştirme arzusu ve ailesine destek olmaktır. Bundan dolayı hayatının merkezinde ilk önce ailesi bulunmaktadır (Top, 2006).

2.4.3. Yenilikçi Kadın Girişimci Tipi

Girişimcilik ideallerini geleneksel cinsiyet rollerinin çok daha üstünde tutan ve işletmesinin büyümesini öncelikli hedefleri arasına koyan kadın girişimcilerdir. Genellikle yüksek eğitim görmüş, ekonomik olarak bağımsızlıklarına düşkün ve teknolojiyi çok iyi kullanma becerisine sahiptirler. (Kutaniş ve Hancı, 2004). Bu sınıfa dâhil olan kadınların ağırlıklı olarak yükseköğretim mezunu kadınların istihdam edildiği alanlarda, pazar araştırmaları, reklam, halkla ilişkiler ve basın işlerinde çalıştığı görülmektedir.

2.4.4. Radikal (Feminist) Kadın Girişimci Tipi

Radikal kadın girişimci tipi, iş-aile dengesini kurmaktan çok kadınların ikinci plana itilmelerini önlemeye çalışan ve işini de bu amaca hizmet eden bir araç olarak görerek organize eden kadın girişimciyi ifade etmektedir. Girişimcilik idealleri ve geleneksel cinsiyet rollerine bağlılık açısından düşük bir görüntü sergilemektedirler. Kurdukları işletmeleri hem ekonomik hem de sosyal bir birim olarak yönetmektedirler. Kadınlara önyargısız, içinde kendi kişisel kimliklerini, yaşam biçimlerini yönlendirebilecekleri, erkekler ile eşit oldukları bir ortam sunmak için çalışmaktadırlar. Genellikle kadın hareketlerine hitaben basın, yayın, eğitim, küçük ölçekli üretim ve perakende satış gibi alanlarda faaliyet gösterirler (Marangoz, 2012).

2.5. Girişimciliği Etkileyen Faktörler

Kadınlar hem dünya hem de Türkiye nüfusunun hemen hemen yarısını oluşturmakta, fakat iş yaşamında aynı oranda temsil edilmemektedir. Sosyal ve ekonomik olarak potansiyeli yüksek olan bu nüfusun bilgi, yetenek ve tecrübelerinden yeteri kadar yararlanmamak ciddi bir kayıp oluşturmaktadır (Bayrak ve Yücel, 2000). Kadınların ekonomik alanda gerek işveren gerekse iş gören olarak yer almaları ile ekonomik gelişmeye önemli katkılar sağlayan önemli bir güç haline dönüştürmek mümkündür. Kadınların çalışma yaşamında yer alması ve başarılı olması, her şeyden çok ülkelerin ve toplumların ekonomik ve sosyal gelişimleri açısından önem taşımaktadır. Kadınların çalışma hayatında yer bulması ve başarısının sağlanması için girişimci olmaya yönelmelerinin arkasındaki motivasyon kaynaklarının, çalışma hayatlarındaki başarılarını olumlu veya olumsuz etkileyen unsurların tespitine yönelik detaylı araştırmalara ihtiyaç vardır (Gökçil, 2019). Kadınların girişimcilik faaliyetinde bulunmalarını etkileyen bu unsurlar, bazen kişilik özelliklerinden kaynaklanabildiği gibi, bazen de çevresel unsurlardan kaynaklanabilmektedir.

2.5.1. Eğitim

Dünyanın olduğu gibi Türkiye’de de kadınlar, ancak eğitim seviyelerini yükseltmeleri, bilgi ve becerilerini artırmaları sayesinde erkeklerin hakimiyet kurduğu iş dünyasında kendilerine yer açabilmektedirler. İş dünyasına eğitim avantajına sahip olmadan girdiklerinde, az bilgi ve beceri gerektiren işlere ağırlık vermek zorunda kalmaktadırlar. Bu sebeple, yeterli eğitim ve bilgisi olmayan kadınların girişimcilik deneyimi elde etme şansları azalmaktadır.

Alınan iyi eğitim, kadının bireyselliğini ifade etmesini, ekonomik yaşama katılımını, hâkimiyet kazanmasını ve yaşam beklentilerinin artmasını sağlamaktadır. Bu sebeple eğitim, kadınlar için daha öncesinde kullanılmayan bir gücün, üretken güce dönüştürülmesini sağlayan bir araç niteliğindedir (İlter, 2008).

Eğitim düzeyi yükseldikçe, kadınlar yüksek ücretli, yüksek statülü işlere ulaşabilmekte ve ekonomik büyümeye katkı sağlamaktadırlar. Bunun aksine eğitim düzeyinin yetersizliği durumunda ise, kadınlar iş yaşamına katılamamakta ya da işgücü piyasasında düşük ücretli, düşük statülü ve kayıt dışı işlerde yoğunlaşmaktadırlar. Eğitim seviyesinin yükselmesiyle birlikte kadınların bilgi seviyesi, özgüveni ve başarıma isteği artacağından, işgücüne katılım düzeyleri de dolaylı olarak artış gösterecektir (Dirik, 2016).

2.5.2. Aile

İnsanlar, ailelerinden öğrendiği şekilde hayatlarını sürdürmekte ve meslek seçiminde ailelerinin değer yönelimleri önemli ölçüde etken olmaktadır. Çoğu sosyal bilimci; din, eğitim, siyasal koşullar, cinsiyet ve aile kökeni gibi etkenlerin ekonomik davranışın oluşmasına, girişimci faaliyetlerin artmasına olanak sağladığını vurgulamaktadır (Aytaç ve İlhan, 2007). Girişimcilik tarihsel açıdan incelendiğinde, ailesinde girişimci olanların, yine benzer bir işletme kurdukları ya da aile işletmelerini devraldığı görülmektedir. Başka bir anlamda ailenin sahip olduğu kültür, topluma ve işletmeye yansımakta, bu durum işletmenin bütün fonksiyonları etkilenebilmektedir (Bektaş ve Köseoğlu, 2007).

Toplumumuzun erkek egemenliği nedeniyle kadın girişimcilerin girişim kararı alırken aile üyelerinin olumsuz engellemeleriyle karşılaşırken, kadınlar bu engelleri aşmak için yoğun çaba sarf ederler. Aile üyeleri, kadınların çalışma hayatında yer alma isteklerini, prestij kaybı ve statü sorunu olarak algırlar. Kültürümüzün gelenekleri itibarıyla kadınların girişimcilik adımları destekleyen bir yapıya sahip değildir. Bu geleneksel yapı kadın girişimci sayısının artmasına olumsuz yönde etki etmektedir. Toplum tarafından kadınlara verilen görevler, kadınların daha fazla girişimcilik faaliyetlerinde bulunmalarına engel teşkil etmektedir (Demir, Çoban ve Yılmaz, 2017).

2.5.3. Sosyal Çevre

Ailedeki girişimcilik eğilimi ve desteğinin ardından, girişimcinin toplumsal çevresinin desteği aileyi tamamlayıcı özelliktedir. Girişimcinin başarılı olması için toplumsal çevrenin, motive edici özelliklere sahip olması gerekmektedir (İlter, 2006). Girişimcilerin başarısını etkileyen faktörlerden biri de toplumsal çevrenin kapsadığı sosyal ağlardır. Sosyal ağlar; genellikle formal organizasyonlara üyelik, işletme amaçları için kurulan bağlantılar ya da diğer işletme sahipleriyle görüşmek ile oluşmaktadır. Sosyal ağlar gerekli işletme bilgilerine, deneyim ve bağlantılarına ulaşmak açısından da önemlidir. Bu nedenle, sosyal ağların girişimcinin performansı üzerinde doğrudan etkili olduğu söylenebilir (Alpşahin, 2011). Potansiyel girişimci kadınların sosyal ağları, özellikle girişimciliğin ilk basamağında olmaları nedeniyle çok önemlidir. Sosyal ağlardan gelecek olan destek, bilgi, tavsiye, fırsatların değerlendirilmesi gibi faydalar, girişimciliğe nereden başlayacaklarını bilemediklerini söyleyen ve başarısız olmaktan korktuklarını belirten girişimci adayları için önemli bir avantaj sağlamaktadır (Özdemir, 2010).

2.6. Kadınların Girişimci Olma Nedenleri

Kadınların girişimci olma nedenleri toplumdan topluma, hatta kültürden kültüre göre farklılık göstermektedir. Çünkü toplumsal yapının ve kültürün girişimcilik ruhunun ortaya çıkmasında önemli etken olduğu bilinmektedir. Gelişmiş ülkelerde kadın girişimcilerin girişimci olma nedenlerini daha çok “çeken faktörler” oluştururken, gelişmekte olan ülkelerde daha çok “iten faktörler” neden olmaktadır (Yavuz Özgül, 2019). Girişimcilerin başarısı göz önüne alınarak yapılan araştırmalar incelendiğinde, çeken faktörler ön planda olarak işlerini kuran girişimcilerin iten faktörleri dikkate alan girişimcilere oranla daha başarılı oldukları görülmektedir (Durak, 2011; Özdemir, 2010; Yetim, 2002; Bedük, 2013). Kadınları girişimciliğe yönelten itme ve çekme faktörleri Çizelge 2.1’de özetlenmiştir (Bayraker, 2018; Kurtulmuş, 2015; Özyılmaz, 2016; Soysal, 2010b; Yavuz Özgül, 2019).

Çizelge 2.1. Kadınları girişimciliğe yönelten itme ve çekme faktörleri

İtme Faktörleri	Çekme Faktörleri
<p>İşsiz Kalma Endişesi: Çalışma sektöründe bilindiği üzere kadınlar iş bulma konusunda sınırlı seçeneklere sahiptir. Ayrıca oluşabilecek kriz, ekonomik değişikliklerde işçi çıkarımlarında ilk kendilerinin işten çıkarılacağı endişesi taşımaktadırlar. İşsiz kalma endişesi, düşük ücret politikaları, terfi edilmeme sebebiyle kadınlar girişimciliğe yönelmektedirler.</p>	<p>Başarma ve Bağımsızlık İsteği: Bağımsızlık arzusu girişimcinin aldığı riskin en önemli karşılığıdır ve dolayısıyla en önemli çekici faktörü oluşturmaktadır. Girişimci kadın var olan enerjisini, öngörüsünü kendi işletmesine vermekte, sırf bir başkasına muhtaç olmamak, ondan emir almamak, hesap vermemek adına bağımsız olmak istemekte ve başarmaya odaklanmaktadır.</p>
<p>İşteki Memnuniyetsizlikler ve Cam Tavan Sendromu: Üst kadrolarda görev almak isteyen kadınlar, görünmeyen bir cam tavan engeli ile karşılaşmaktadır. Dolayısıyla karar mercilerinde ve yönetim pozisyonlarında kadınlar çok az sayıda temsil edilmektedirler.</p>	<p>Kendini Gerçekleştirme İsteği: Çeken faktörler arasında finansal kazanç isteğinden önce ilk sırayı kendini gerçekleştirme isteği alır.</p>
<p>Çalışma Saatlerinde Esneklik Talebi: Kadınlar geleneksel rolleri gereği annelik, eş ve ev sorumlulukları sebebiyle iş aile yaşamı dengesini kurmakta zorlanmaktadır. Girişimciliği sayesinde kendi kendinin patronu olduğu, zamanını kontrol edebildiği ve bağımsız olması sebebiyle kadın, aile içindeki sorumluluğu ve annelik rollerini yerine getirmede daha esnek hareket edebilmektedir.</p>	<p>Girişimcilik Güdüsü: Risk alabilme cesareti olan ve inovasyon becerisi taşıyan kadınların girişimcilik güdüsü ile birlikte emeği, sermayeyi ve diğer üretim faktörlerini bir araya toplayarak mal veya hizmeti üretmesidir.</p>
<p>Aile ve Sosyal Çevre: Kadınlar bazen aileleri tarafından ücretli bir işte veya mesai gerektiren bir işte ev ve aile sorumluluklarını aksatabileceği ya da tacize uğrayabileceği endişesi ile iş yaşamından uzak tutulmaktadır. Özellikle gelişmekte olan ülkelerde kadın girişimcilerin büyük çoğunluğunun işletmesini ailesinden devraldığı görülmektedir.</p>	<p>Zengin Olma İsteği: Girişimcilik, ücretli veya maaşlı olarak bir yerde çalışmaktan ziyade daha fazla gelir elde edebilme ve zengin olabilme fırsatı olarak görülür. Genelde ekonomik güdülenme sebebiyle girişimci olma isteği kadınlar için erkeklere göre çok daha geri planda olmasına rağmen yine de çeken faktörler arasında yerini alır.</p>
<p>Ekonomik Şartlar: Ekonomik imkânların azlığı, ailede tek kişinin çalışmasının yetersizliği veya tatminkâr düzeyde ekonomik gelirin olmayışı kadınları girişimci olmaya itmektedir.</p>	

Çizelge 2.1. Kadınları girişimciliğe yönelten itme ve çekme faktörleri (devamı)

<p>Eğitim ve Tecrübeyi Değerlendirme İsteği: Daha önce iş deneyimi olan kadın, tecrübelerine bağlı olarak ya da ilgi alanları doğrultusunda aldıkları eğitimler onları girişimciliğe yöneltmektedir.</p>	<p>Sosyal Statü Edinme İsteği: Kadınlar geleneksel olarak onlara giydirilmiş annelik ve ev kadınlığı rolünden sıyrılarak toplum içinde farklı statü ve konum elde etme çabası içindedirler. Bu amaçla girişimciliğe yönelmektedirler.</p>
<p>Devletlerin Pozitif Ayrımcılık Politikaları: Yerel ekonominin kalkındırılmasında kadınlar, ciddi bir aktör olarak hükümetler tarafından kabul görmektedirler. Dolayısıyla son zamanlarda devletler, pozitif ayrımcılık politikaları ile kadın girişimciliğini desteklemekte ve teşvik etmektedir. Bu durum da kadınları girişimci olmaya iten unsurlar arasındadır.</p>	<p>Güç Elde Etme İsteği: Girişimcilik kadına, insanları ikna edebilme, yönetebilme, egemenlik kurabilme gücü vermektedir. Bu gücü almak isteyen kadın için girişimcilik bir fırsat olarak karşısında belirir.</p>
<p>Aile Durumundaki Değişiklikler: Kadının eşinden boşanması, eşinin ölmesi ya da eşinin çalışamayacak duruma gelmesi gibi sebeplerle ekonomik sorunlar yaşamamak adına girişimcilik bir çıkar yol olarak düşünülmektedir.</p>	

2.7. Kadın Girişimcilerin Özelliklerinin Erkek Girişimcilerle Karşılaştırılması

Girişimcilik literatürüne bakıldığında zaman dünya üzerinde yaşayan tüm toplumların kadın ve erkek girişimcileri arasında benzerlik ve farklılıklar göze çarpmaktadır. Kadın ve erkek girişimcilerin arasında bulunan ve birden fazla noktada benzerlik göstermesine rağmen, kayda değer farklılıkların olduğu da yadsınamayacak bir gerçekliktir (Hisrich ve Peters, 2002)

Kadın girişimciler erkek girişimcilere oranla; daha sabırlı, daha uzlaşmacı, daha insancıl, daha demokratik, sezgileri daha kuvvetli bir yapıya sahiptir. Ayrıca kadın girişimciler, erkeklere karşı daha güçlü ve kendini kanıtlayan, ekonomik anlamda da bağımsız ve kendi kararlarını kendi verebilen bir imaj sergilemektedirler. Kadın için işe odaklanmak, yapılan işin getireceği kardan daha önemlidir. Erkek girişimciler için kontrolün kendinde olması motive edici bir unsurken, kadın girişimciler için en önemli motivasyon kaynağı bireysel iş yapabilmektir. Yapılan araştırmalara göre, kadınların erkeklere oranla, çoğunlukla evli ve orta yaşlarda girişimcilik faaliyetine başladığı görülmektedir (Aslan ve Atabay: 2007). Çizelge 2.2’de görüldüğü gibi; kadın ve erkek girişimciler karşılaştırıldığında, özellikle iş hedefleri, finansman, riske karşı toleransları, yönetim, motivasyon ve ağ kurma gibi konularda aralarında önemli farklılıklar bulunmaktadır.

Çizelge 2.2. Risk toleransı, finansman, motivasyon, yönetim, ağ oluşturma bakımından kadın ve erkek girişimcilerin özelliklerinin karşılaştırılması

	Kadın Girişimciler	Erkek Girişimciler
Risk Toleransı	İşletme sahipliğindeki tehlikelerle ilgili olarak daha çok endişe	İşletme sahipliğindeki tehlikelerle ilgili olarak daha az endişe
	Daha çok detaylı bilgiye gereksinim duyma	Yeterli bilgiye sahip olduğunu hissetme.
	İş kurarken sosyal desteğe gereksinim duyma	İş kurarken daha az sosyal desteğe gereksinim duyma
	İşte başarısız olmaya daha az razı olma	İşte başarısız olmaya razı olma
	Genelde risk almaya karşı	Genel olarak risk almaya meyilli
Finansman	Daha az sermaye	Daha fazla sermaye
	Düşük borç	Daha çok borç
	Finansman için geçmiş performans eksikliği	
	Banka kadına güvenmez	Banka erkeklere güvenir
	Sermayeye erişim kolay değil	Sermayeye kolay erişim
Motivasyon	Otonom	Dışsal odaklı
	Daha pozitif	İnisiyatif almada güçlü
	Oldukça sağduyulu	
	Eleştirel düşünme	
	Daha girişken	
	Kendi işinin patronu olma	
	Başarma hissi elde etme	Daha çok para kazanma
		Geçmiş deneyim
Yönetim	Sezgisel düşünme	Mantıksal düşünme
	İletişimsel ve etkileyici davranışlar	Yönlendirilmiş liderler
	İletişim becerileri mükemmel	
	Çalışanlarının ihtiyaçlarını anlama	
	İşletmelerini büyütme	İşletmelerini büyütme
	Genişleme hususunda ihtiyatlı ve konservatif	Genişleme söz konusu olduğunda daha agresif olma
Ağ Oluşturma	Az ağ	Geniş ağ
	Aile ve arkadaş	Organizasyonlar
	Ağa daha az erişim	Ağa daha çok erişim

Kadınlar erkek meslektaşlarının sahip olduğu, onları başarılı yapacak deneyim ve eğitimi almamış olabilirler. Yeterli sermayeye erişim, kadın girişimciler için ayrıca bir zorluktur. Bazı bankalar, erkek girişimcilere duydukları güveni kadın girişimcilere duymayabilmektedir. Kadınlar için iş ve ev arasındaki dengeyi kurmak da zordur. Kadınlar erkeklerin sahip olduğu bazı ağlara erişemeyebilirler. Bu ağlar daha fazla finansal yardım ve mentorluk sağlayabilir. Ayrıca, kültürel engeller de kadınların iş kurmasını ve sonuçta başarılı olmasını engelleyebilmektedir. Bazı kültürlerde kadınlar, erkeklerle eşit görülmezler ve girişimleri için ihtiyaç duydukları kaynaklara erişim hakkı yoktur (Bin Shmailan, 2016).

Kadın girişimciler için sermaye kaynakları sınırlıdır ve teminat gösterecek varlıklarının sınırlı olmasından dolayı finans kuruluşlarından kredi almakta güçlük çekmektedirler. Bu nedenle de sermayelerini kişisel birikimleri ya da borçlarla sağlamaktadırlar. Kadınlar, bir işletmenin kurulması ve yönetilmesi için ihtiyaç duyulan kredi olanakları, yüksek katma değeri olan ürünleri pazarlayabilme imkânları, teknolojik gelişmeler hakkında yeterli bilgi gibi birçok olanağa toplumsal bakış açısı ve statüleri nedeni ile erkeklere oranla erişmekte güçlük yaşamaktadır (Özyılmaz, 2016).

Kadın ve erkeklerin girişimcilik faaliyetleri karşılaştırıldığında, erkek girişimcilerin imalat veya inşaat sektörüne yönelirken, kadın girişimcilerin eğitim, danışmanlık ve halkla ilişkiler gibi hizmet sektörlerinde faaliyet gösterdikleri görülmektedir. Kadınlar daha az sermaye, sektöre giriş kolaylığı ve donanım gerektirmesi nedeniyle hizmet sektöründe daha yoğun olarak çalışmaktadır. Ayrıca hizmet sektöründeki çalışma hayatı, kadına iş ve aile yaşamını dengeleme olanağı sunabilmektedir. Bu sebeplerden dolayı imalat sektöründeki girişimci sayısı erkek ağırlıktadır ve bu sektörde yer alan kadınlar genellikle erkek ortaklarla birlikte çalışmaktadırlar (Yetim, 2002).

2.8. Kadın Girişimcilerin Karşılaştıkları Sorunlar

Türkiye'nin toplumsal ve kültürel yapısı incelendiğinde, büyük kentler ve batıda yer alan bazı şehirler Avrupa yaşam tarzını yansıtırken doğuda yer alan ve küçük kentlerde geleneksel yaşam tarzı hakimdir. Bu farklılıklar kadın girişimciler için olumsuz bazı kısıtlamalara yol açmaktadır. Yaşanan zorluklar gelişmemiş bölgelerde daha çok görülse de gelişmiş ve modern sayabileceğimiz bölgelerde de görülmektedir. Bu durum sonucunda da

ortaya çıkan sosyo-kültürel farklılıklar kadın girişimcileri ciddi anlamda etkisi altına almaktadır (Günaydın, 2017).

2.8.1. Eğitim Düzeyinin Düşük Olması

Girişimcilik yaşamları sürecinde, eğitim seviyesi düşük olan kadınlar temel ve mesleki eğitim eksikliklerinden dolayı birçok sorunla karşılaşmaktadır. Temel ve mesleki eğitimini tamamlayarak çalışma hayatına atılan kadınlar, girişimciliğe atıldıklarında ve faaliyetlerini sürdürürken daha rahat hareket etmektedir. Teknik açıdan da eğitim eksikliği olan kadın girişimciler faaliyet gösterdiği alanlardaki donanım, araç ve gereçlerin kullanımları sırasında zorlanmaktadır (Özyıldız, 2016).

Eğitim düzeyi yükselen kadınların kendine olan güveni, sosyo-ekonomik gelişmeye katkısı, çalışma hayatında bulunma isteği ve üretkenliği artmaktadır. Ayrıca kadınların eğitim sayesinde gelişen bakış açıları da girişimci olmalarına katkıda bulunmaktadır. Ancak günümüzde kadınların erkeklerden daha az eğitim almaları kadınların çalışma hayatında rekabet açısından güçlüklerle karşılaşmalarına sebep olmaktadır (Arslan ve Toksoy, 2017).

2.8.2. Tecrübe Eksikliği

Kadın girişimcilerin faaliyette bulunduğu sektörlerde daha öncesine dayalı bilgi ve deneyimi olan girişimcilerin, istihdam oranları artmaktadır. Bilgi tecrübe ve yetenekleri doğrultusunda yeni bir işe adapte olma süresi kısalmaktadır (Tahtalı,2018). Girişimcinin başarılı olmasını sağlayan önemli unsurlardan biri olan ticari ve yönetim tecrübesi girişimcilik faaliyetleri sırasında karşılaşılan zorlukların aşılmasında önemli bir etkidir. Kadın girişimciler erkek girişimcilere göre daha az tecrübeye sahip olmaları işletme faaliyetleri sırasında daha fazla sorunla karşılaşmalarına neden olmakta ve bu sorunları aşmaları daha uzun süre almaktadır (Şekerler, 2006).

2.8.3. Toplum Baskısı ve Cinsiyete Dayalı Ayrımcılık

Ülkelerin çoğunda nüfusun yarısını oluşturan kadınların işgücü piyasasındaki varlıkları geçmişte ve günümüzde erkeklerin gerisinde, “ikincil işgücü” statüsü ile sınırlı kalmıştır. Kadınların işgücü piyasalarındaki ikincil rolleri, geleneksel iş bölümü olarak yansıtılmaktadır (Özer ve Biçerli, 2004). Tarih boyunca süre gelen her toplumda kadın ve erkek arasında ayrımcılık yapıldığı gibi, yine her toplumda ataerkil aile yapısının egemen olduğu bir gerçektir. Kadın ve erkek arasında cinsiyet ayrımı toplumlar tarafından bir rol

ayırımına yol açmış, bu rol dağılım kadınları ev ve özel yaşamla sınırlandırarak, erkekler ise toplumda eve para getiren, kararlarda söz sahibi olan bir güç olarak önemli bir rol oynamıştır. Başka bir deyişle ile üreme ve ev işleri kadına, üretim işlevi erkeğe aittir (Koray, 2000).

2.8.4. Sermaye Sorunu

Kadın girişimciler genellikle kendi birikimleri ve ailesinden sermaye temin ederek işletmesini kurmaktadır. Ancak erkek girişimciler sermaye temini konusunda kadın girişimcilerden daha avantajlıdır. Birikimlerinin yanı sıra banka kredilerinden de yararlanmaktadırlar. Kadın girişimcilere sağlanan devlet destekli kredilerde, banka rasyonel davranmayı önyargılı yaklaşmaktadır. Bu durum kadın girişimciler için önemli sorunlar yaratmaktadır (Sayın, 2011).

Kadın girişimciler sermaye ve mal temini sorununun yanı sıra kredi verilmemesi, kredi alma süreci hakkındaki bilgi eksikliği ve finansman kurumlarının kurulacak işletmenin başarıya ulaşacağı konusundaki olumsuz düşünceleri gibi sorunlarla da karşılaşmaktadır (Tulan ve Türko, 2018). Girişimciliğin gerektirdiği nitelikleri sağlayan birçok kişinin sermaye yetersizliğinden dolayı fiziksel olarak girişimcilik faaliyetini hayata geçirememektedir. Kadınların kendi işlerini kurmaları özgür hareket etmeleri ve istihdam sağlayabilmeleri için bu engeli çözmeleri büyük önem arz etmektedir.(Erdemir, 2018).

2.8.5. Pazar Durumu

Toplumda var olan inanış, baskı ve ayrımcılık algısından dolayı kadınların piyasaya girmesi, piyasada var olması ve pazar araştırması yapması kolay olmamaktadır. Kadın girişimciler işletmelerini kurarken gerekli ekipman, araç ve gereci kaliteli ve ucuza temin etmede sorun yaşamaktadır. Cinsiyetlerinden ötürü pazar araştırmasını kolaylıkla yapamayan kadınlar kimi zaman satın aldıkları araç ve gereçlerin kaliteli olduğunu anlamakta zorlanmaktadır. Kadınların erkeklere oranla pazar araştırmasında zorlanması, çeşitli iç ve dış fuarlara katılmada sorunlar yaşaması, cinsiyetlerinden dolayı farklı fiyatlarla karşılaşması, kadın girişimcilerin gerekli ekipmanları temin etmede güçlük çekmesine yol açmaktadır (Güleç, 2011).

2.8.6. Örgütlenememe

Kadınların girişimci olmalarının önündeki engellerden biri de örgütlenme problemidir. İş hayatına katılan ve girişimci olan kadınların sayılarının az olması nedeniyle örgütlenme,

bilgi paylaşımı ve bütüncül bakışın sağlanmasına yönelik sorunlar da ortaya çıkmaktadır (Ersarı, 2015). Örgütlenme özellikle bireysel olarak çalışma hayatına giren ve faaliyetleri sürdürmeleri için oldukça önemli bir kavramdır. Aynı sektörde yer alan bireylerin koordinasyon sağlayabilmeleri psiko-sosyal açıdan ve ekonomik açıdan birçok yarar sağlamaktadır. Mesleki örgütlenmedeki temel amaç kadın girişimcilerin aralarındaki dayanışmayı sağlamak işbirliği içerisinde hareket etmelerine olanak tanımaktır. Mesleki örgütlenme kadınların bulunduğu konumu güçlendirerek ileriki dönemlerde de bu konumu devam ettirmede önemli rol oynamaktadır (Erdemir, 2018).

Kadın girişimciler tarafından oluşturulacak örgütlenmenin; kadınları iş fikri konusunda desteklemek, işletme kuruluş aşamasında yol göstermek, finansman yöntemleri konusunda rehberlik etmek, aynı iş kolları arasındaki iletişimi sağlamak, üyeler arasındaki sosyal ilişkileri geliştirmek, diğer kadın örgütleriyle iletişimde bulunmak ve hukuki işlemlerde yol göstermek gibi amaç ve hedefleri bulunmaktadır. Kadın girişimcilerin örgütlenmesi hem kadınları girişimcilik konusunda cesaretlendirmek hem de girişimci kadınların işbirliği ve yardımlaşmaları konusunda fayda sağlayacaktır (Özyılmaz, 2016).

2.9. Türkiye’de Kadın Girişimcilere Destek Veren Kuruluşlar

Özellikle son yıllarda tüm dünyada olduğu gibi Türkiye’de de kadın girişimciliği konusu siyasi iktidarlar ve sivil toplum kuruluşları tarafından teşvik edilen ve desteklenen, sorunları tespit edilerek, çözüme ulaştırılması akademik çalışmalara konu olan özel bir çalışma sahası haline gelmiştir (Ecevit, 2007). Bu amaçla bazı kurum ve kuruluşlar kadın girişimciliğinin geliştirilmesi adına birçok faaliyette bulunmakta, kadınları girişimciliğe teşvik etmeyi amaçlamaktadır.

2.9.1. Türkiye İş Kurumu (İŞKUR)

Türkiye İş Kurumu istihdamın korunması, geliştirilmesi ve işsizlik sorununa çözüm bulmak amacıyla kurulmuştur. Bakanlığın mevzuatında yer alan taşra yönetiminde yapılması gereken uygulamaları yürütmeyi üstlenmiştir. Bunun yanında işsizlik sigortası hizmetlerinin yürütülmesinde aktif rol oynamıştır. Çalışmalarını kamu-özel kurum işbirliği şeklinde yürütmektedir. Kadınların iş hayatına etkin katılımını arttırmak için çeşitli projeler geliştirmiştir (İŞKUR, 2021).

2.9.2. Küçük ve Orta Sanayi Geliştirme İdaresi (KOSGEB)

Kurum, kadınların iş gücünde aktif rol oynaması ve kadınlar arasında girişimcilik kültürünün yaygınlaştırılması amacıyla 81 ilde bilgilendirme ve tanıtım faaliyetleri yürütmektedir. On Birinci Kalkınma Planı doğrultusunda KOSGEB, kadınların ekonomik faaliyetlerinin geliştirilmesi ve iş geliştirme aşamalarında danışmanlık ve rehberlik hizmetlerinin sunulmasını amaçlamaktadır. Kurumun kadın girişimcilere sağladığı destekler 5 yılda 5 katına çıkarak 2019 yılında 298,3 milyon liraya ulaşmıştır. Desteklerden faydalanan kadın girişimcilere ait işletme sayısı 2015'te 5 bin 681 iken 2019 yılında 14 bin 978'e yükselmiştir (KOSGEB, 2021).

2.9.3. Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği (TOBB)

Özel sektörün Türkiye'de mesleki üst kuruluşu olan TOBB 1952 yılında faaliyete başlamıştır. TOBB bünyesinde kadın girişimciliği konusunda politikalar üreten “Kadın Girişimciler Kurulu” girişimci kadınlara eğitim ve kapasite geliştirme desteği sağlamaktadır. Ülkemizdeki girişimci kadın potansiyelini nicelik ve nitelik bakımından geliştirmek ve kadınların girişimcilik konusunda daha donanımlı hale getirilmesini amaç edinmektedir. Kadınlara kişisel gelişim ve kariyer edinme fırsatı sunmaktadır (TOBB, 2021).

2.9.4. Kadın Girişimciler Derneği (KAGİDER)

Türkiye Kadın Girişimciler Derneği (KAGİDER), kadınların güçlenmesini girişimcilik yoluyla gerçekleştiren ve 2002 yılında faaliyete başlayan bir sivil toplum kuruluşudur. Kadının sadece ekonomik açıdan değil aynı zamanda sosyal ve politik anlamda da güçlenmesini amaçlamaktadır. Girişimcilik faaliyetlerinde bulunan kadın, güçlenerek toplumdaki cinsiyet eşitsizliğinin ortadan kaldırılmasına katkı sağlayacaktır. Kuruluşundan günümüze kadar birçok proje ve çalışmalar geliştiren 350'nin üzerinde üyesi ile büyümeye devam eden KAGİDER, halkla ilişkiler, turizm, reklamcılık, finans, bilişim, sağlık ve hukuk sektörlerinde faaliyet gösteren kadın girişimcileri bünyesinde barındırmaktadır (KAGİDER, 2021).

2.9.5. Kadın Emegini Değerlendirme Vakfı (KEDV)

Güçlü bir toplum için yoksulluk ve eşitsizliği ortadan kaldırmak, kadınların yaşam standartlarını yükseltmek ve yerel kalkınmayı güçlendirmek amacıyla 1986 yılında kurulmuştur. Bu amaçla çeşitli programlar yürütmektedir. Bireysel ve kolektif kapasite geliştirme, ekonomik açıdan güçlenme ve kooperatifleşme KEDV'in

gerçekleştirdiği programlardır. Kâr amacı gütmeyen sivil toplum kuruluğu olan Kadın Emeği Değerlendirme Vakfı, yoksul kadınların refah seviyesini artırmasına yardımcı olma, ailelerin ve toplumun kalkınmasını sağlama, kadınların eşitlikçi bir şekilde sosyal ve ekonomik hayat içinde var olmalarına katkıda bulunma gibi birçok görevi bulunmaktadır (KEDV, 2021).

3. MATERYAL VE YÖNTEM

3.1. Materyal

Araştırmada kullanılan bilgiler birincil ve ikincil veri kaynaklarından elde edilmiştir. Araştırmanın konusunu oluşturan birincil veri kaynağını Tekirdağ ilinde yaşayan 146 kadın girişimciden anket yoluyla elde edilen veriler oluşturmaktadır. Tezin ikincil veri kaynaklarını konu ile ilgili daha önce yapılmış çeşitli araştırmalar, tezler, kitaplar ve literatür taraması yoluyla elde edilen veriler oluşturmaktadır.

3.1.1. Araştırma Alanı Hakkında Genel Bilgiler

3.1.1.1. Araştırma Alanının Coğrafi Konumu

Araştırmanın yapıldığı Tekirdağ ili, 26° 43' - 28° 08' Doğu boylamları, 40° 36' - 41° 31' Kuzey enlemleri koordinatları üzerinde bulunmaktadır. Tekirdağ Türkiye'nin Avrupa kıtasında kalan bölümünde yer alan üç ilinden biridir. Doğusunda İstanbul, batısında Edirne ve Çanakkale, güneyinde Marmara Denizi ve kuzeyinde Kırklareli ve kısa bir kıyıyla Karadeniz ile çevrilidir (Şekil 3.1). Tekirdağ coğrafi konum olarak çok avantajlı bir durumdadır. Turizm, ulaşım, tarım, ticaret, tarım aktivitelerinin hepsinin birden aynı anda yapabildiği ender yerlerden biri olması, bölgede hem yaşam seviyesini yükseltmekte hem de ekonomik ve sosyal gelişmeyi olumlu yönde etkilemektedir.

Şekil 3.1. Tekirdağ'ın coğrafi konumu

3.1.1.2. Nüfus Yapısı

Tekirdağ nüfusu 2020 yılına ait verilere göre 1.081.065'dir. Bu nüfusun %51,12'sini erkekler, %48,88'ini kadınlar oluşturmaktadır (TÜİK, 2021). Toplam nüfusun %76,5'i il/ilçe merkezlerinde, %23,5'i belde ve köylerde yaşamaktadır (Tekirdağ Tarım ve Orman İl Müdürlüğü, 2019). Tekirdağ bu nüfusu ile İstanbul'u hariç tutarsak Trakya'nın en büyük nüfusa sahip ve aynı zaman da nüfusu devamlı artan ilidir (Çizelge 3.1).

Çizelge 3.1. Yıllara göre Tekirdağ nüfusu

Yıl	Tekirdağ Nüfusu	Erkek Nüfusu	Kadın Nüfusu
2020	1.081.065	552.587	528.478
2019	1.055.412	542.646	512.766
2018	1.029.927	527.975	501.952
2017	1.005.463	516.496	488.967
2016	972.875	499.819	473.056
2015	937.910	482.404	455.506
2014	906.732	466.956	439.776
2013	874.475	450.149	424.326
2012	852.321	439.124	413.197
2011	829.873	427.452	402.421
2010	798.109	406.744	391.365

3.1.1.3. Ekonomik Yapısı

Tekirdağ geçmişten günümüze tarım, ticaret ve turizm için önemli bir merkezi olmuştur. Tarım ve sanayi Tekirdağ ekonomisinin başında gelmekte olup, Büyük Pazar potansiyeli olan İstanbul ile Çanakkale ve İzmir hattı üzerinde yer almaktadır (Hurma, 2000). Tekirdağ ilinin toprakları çok verimli ve 1. sınıf tarım arazisidir. Türkiye'nin yağlık ayçiçek ve buğday üretiminin büyük bölümünü karşılar. Tekirdağ ilinin batısında Malkara ve Hayrabolu ilçelerinde tarım ve hayvancılığın ekonomi değeri çok yüksektir. Tekirdağ ilinin doğusu, Çorlu, Ergene, Çerkezköy, Kapaklı ilçeleri bölgesinde sanayi, endüstri ve tarım ekonomisi çok yüksektir. Özellikle Çorlu, Ergene, Çerkezköy ve Kapaklı ilçeleri burada bulunan yüzlerce ve yapılmakta olan onlarca (6 yılda fabrika artış oranı yaklaşık %50) fabrika vardır (Anonim, 2021). Bütün bu olanaklar ve yapılan çalışmalar sonucunda Tekirdağ ili

devamlı gelişmekte ve illerin gelişmişlik sıralamasında daima ilk on il arasında yer almaktadır. Bütün bu imkanlar sebebiyle Tekirdağ yoğun göç alan illerin başında gelmektedir.

3.2. Yöntem

3.2.1. Verilerin Toplanması Sırasında Kullanılan Yöntemler

Çalışmanın anket aşamasında uygulanacak anketlerdeki eksiklikleri gidermek amacıyla pilot anketler hazırlanmıştır. Hazırlanan bu anketler tesadüfi olarak seçilen kadın girişimcilere uygulanmıştır. Pilot anketlerden elde edilen sonuçlar dikkate alınarak anket formları tekrar gözden geçirilmiş, düzenlemeler yapılmış ve esas anketler hazırlanarak saha çalışmasına başlanmıştır.

Araştırmanın uygulanabilmesi için, Tekirdağ'da Esnaf ve Sanatkarlar Odası'ndan kadın işyeri sahiplerinin listesi alınmıştır. Elde edilen listeye göre aktif olarak çalışan toplam 1193 girişimci ile anket uygulama zorluğundan dolayı örnekleme yapılmıştır. Örnek hacminin belirlenmesinde oranlar için sınırlı ana kitle formülünden yararlanılmıştır. Formülde %99 güven aralığı, %5 hata payı ve maksimum örnek hacmine ulaşabilmek için $p=q=0,5$ olarak alınmıştır. Bu durumda sabit bir örnekleme hatası ile mümkün olan en büyük örnek hacmi elde edilmektedir (Malhotra, 1993). Çalışmanın örnek hacmi Eşitlik 3.1 yardımıyla hesaplanmıştır.

$$n = \frac{N \cdot p \cdot q}{(N - 1) \sigma_p^2 + p \cdot q} \quad (3.1)$$

n= örnek hacmi,

N= ana kitle hacmi (1193),

p= (0.5),

q= 1-p, σ_p^2 = oran varyansı (0.001502)'ni ifade etmektedir.

Örnekleme sonucunda Tekirdağ ilinde tesadüfi olarak seçilen 146 farklı kadın girişimci ile yüz yüze anket uygulaması yapılmıştır.

3.2.2. Verilerin Analizinde Kullanılan Yöntemler

Araştırmanın anket yönteminde kadın girişimcilerin demografik özelliklerini ölçmek amacıyla sınıflama ölçeği kullanılarak oluşturulmuş sorular kullanılmıştır. Kadın girişimcilerin girişimci olma nedenleri, işletmelerinde karşılaştıkları güçlükleri, girişimci olmak için sahip olunması gerektiğini düşündükleri özellikleri ve girişimcilik hakkında düşüncelerini ölçmek için 5'li likert ölçeği kullanılmıştır. Bu likert ölçeği; kesinlikle katılıyorum 5, katılıyorum 4, fikrim yok 3, katılmıyorum 2, kesinlikle katılmıyorum 1 şeklinde puanlandırılarak değerlendirilmeye alınmıştır. Anket yoluyla elde edilen bulguların analizi SPSS (Statistical Package for Social Sciences) paket programı ile yapılmıştır.

4. ARAŞTIRMA BULGULARI

4.1. Araştırmaya Katılan Kadın Girişimcilerin Sosyo-Ekonomik Özellikleri

Bireylerin sahip olduğu demografik özellikleri arasında yaş, eğitim durumu, medeni hali ve statüleri sosyal sermayenin önemli belirleyicileri arasındadır. Buradan hareketle girişimcilerin sosyo-demografik özellikleri, hem iş kurma hem de işi devam ettirme süreçlerinde önemli sosyal sermaye kaynaklarıdır (Yetim, 2002). Tekirdağ ilinde sosyo-ekonomik ve kültürel düzeyleri farklı olan tesadüfi olarak seçilmiş 146 kadın girişimci ile yapılan çalışmada katılımcıların; yaş, eğitim, medeni hal, konut mülkiyeti, hane halkı sayısı, çocuk sayısı ve gelir düzeyi gibi demografik özellikleri Çizelge 4.1’de verilmiştir.

Çizelge 4.1. Katılımcıların demografik özellikleri

	Gruplar	%		Gruplar	%
Yaş	16-25	4,9	Hane halkı sayısı	2	20,5
	26-35	26,0		3	34,9
	36-45	36,3		4	28,8
	46-55	26,0		5	11,6
	55 ve üstü	6,8		6 ve üstü	4,2
Eğitim	İlkokul	9,5		Çocuk sayısı	1
	Ortaokul	13,7	2		45,9
	Lise	38,4	3		10,6
	Üniversite	32,9	4		2,3
	Lisansüstü	5,5	5 ve üstü		-
Medeni durum	Evli	56,8	Aylık Gelir	1000’den az	-
	Bekar	29,5		1000-1500	1,4
	Dul (Boşanmış)	13,7		1501-3000	12,3
Konut mülkiyeti	Ev sahibi	86,3		3001-5000	52,7
	Kiracı	12,3		5000 üstü	33,6
	Diğer	1,4	Oturduğu yer	Kent	93,8
				Köy	6,2

Ankete katılan kadın girişimcilerin yaklaşık %36,3’ünün 36-45 yaş grubunda olduğu, bunu sırasıyla %26 ile 46-55 ve %26 ile 26-35 yaş gruplarının takip ettiği belirlenmiştir. Elde edilen sonuçlar kadın girişimcilerin büyük çoğunluğunun orta yaşta olduğunu göstermektedir. Yetim (2002)’e göre kadınlar girişimci olabilme fırsatlarına ancak orta yaş aralığında sahip olabilmektedir. Ayrıca kadınların genellikle ücretli olarak bir işte çalıştıktan sonra kendi işini kurma isteği de, kadın girişimci yaşının orta yaş grubuna çekilmesinde etkili olmaktadır.

Eğitim düzeyine bakıldığında ise ankete katılan kadın girişimcilerin arasında okuryazar olmayan kimse yoktur ve kadınların %38,4'ünün lise, %32,9'unun  niversite, %13,7'sinin ortaokul, %9,5'inin ilkokul ve %5,5'inin lisansüstü mezunu olduğu görülmektedir. Bu sonuçlara göre, kadın girişimcilerinin büyük çoğunluğunun eğitim seviyesinin yüksek olduğu söylenbilir. Bu bağlamda eğitim, girişimcilik kültürü oluşturulmasının yanı sıra, mesleğin devam ettirilmesi ve sürdürülmesi sırasında da önem taşımaktadır ( lter, 2008).

Ankete katılan girişimcilerin medeni durumu incelendiğince büyük çoğunluğun evli (56,8) kişilerden oluştuğu görülmektedir. Kadın girişimcilerle yapılan diğer çalışmalar değerlendirildiğinde; Sayın (2011) kadın girişimcilerin %91,2'sinin evli,  r c , Kılıç ve Kılıç (2007) Balıkesir ilinde yaptıkları araştırmada %63'ünün evli, Aykan (2004) Kayseri'deki girişimcilerin %86,3'ünün evli, elik ve Özdevecioğlu (2001) Nevşehir ilindeki kadın girişimcilerin %50'sinin evli, Yağcı ve Bener (2005) kadın girişimcilerin %83,7'sinin evli, Demircioğlu (2010) Eskişehir'deki kadın girişimcilerin %76'sının evli, Yılmaz ve arkadaşları Tekirdağ ilinde yaptıkları araştırmada girişimcilerin %68,7'sinin evli, İyicil (2006) girişimci olan veya girişimci olma niyetinde bulunan kadınların büyük bir çoğunluğunun %80,8'inin evli olduğunu gözlemlemiştir. Yapılan çalışmalarda kadın girişimcilerin büyük bir çoğunluğunun evli olduğu görülmektedir. Bu bağlamda kadınların girişimciliği yürütürken evliliği bir engel olarak görmediklerinin bir göstergesidir.

ocuk sahibi olan katılımcılar (%58,6) dikkate alındığında ise 1 (%41,2) ve 2 çocuğu (%45,9) olanların yoğunlukta olduğu saptanmıştır.  zyılmaz (2016) tarafından yapılan benzer bir araştırmada, kadın girişimcilerin %27,5'inin hiç çocuğunun olmadığı, %27,5'inin 1, %32,7'sinin 2, %10,3'ünün 3 ve %2,1'inin 4 çocuğu olduğu saptanmış ve araştırmamız sonucunda elde edildiği gibi 1 ve 2 çocuğu olan girişimci kadınların yoğunlukta olduğu görülmüştür. Ayrıca ankete katılan girişimci kadınların çoğu ev işi veya ocuk bakımı için destek almadıklarını ve girişimciliğin annelik rolünü etkilemediğini belirtmişlerdir.

Yetim (2008) tarafından Mersin ilinde yapılan bir araştırmada kadın girişimcilerin %33,9'u 2 çocuklu, %35,7'si ise 3 ocuk sahibi oldukları; Sayın (2011)'in yaptığı bir araştırmada kadın girişimcilerin %91,2'sinin ocuk sahibi olduğu ve ocuk sahibi olanların %50'sinin 2 çocuğu, %26,5'inin 1 çocuğu olduğu; Yağcı ve Bener (2005) tarafından yapılan başka bir araştırmada girişimci kadınlar arasında 2 çocuğa sahip olanların %81 olduğu; Hisrich ve Grachev (1993)'in yaptığı araştırmada girişimci kadınların 2 ocuk sahibi olduğu

saptamışlardır. Bu durum, kadınların girişimcilik faaliyetinde bulunmasında çocuk sahibi olmasının bir engel teşkil etmediğinin kanıtı olarak sunulabilir.

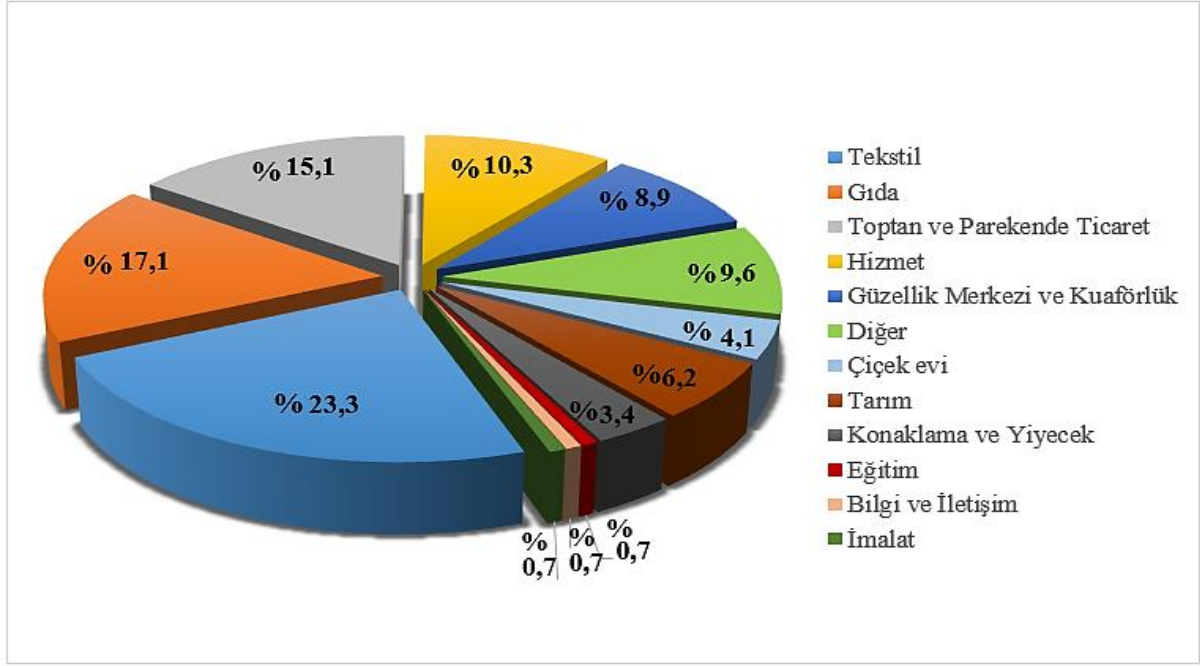
Kentlileşme, kadınların girişimci olmasını sağlayan olanakların edinilmesinde önemli bir süreçtir. Yapılan anket sonucu girişimci kadınların büyük çoğunluğunun kentte yaşadığı (%93,8) ve %86,3'ünün ev sahibi, %12,3'ünün kiracı olduğu ve %1,4'ünün diğer grubunda yer aldığı belirlenmiştir. Hane halkı dağılımlarına bakıldığında ise yoğunlukla 2-4 kişiden oluştuğu ve girişimcilerin çoğunlukla çekirdek aile yapısına sahip olduğu görülmektedir. Girişimcilerin %86,3'ü asgari ücretin üstünde %13,7'si asgari ücret ve altında aylık gelir elde etmektedir. Katılımcıların büyük bir çoğunluğunun aylık geliri yaşamlarını sürdürebilecek düzeydedir. Mevcut kadın girişimciler ve kadın girişimci adayları için beklentilerin karşılandığı seviyede gelir elde etmek önemli bir teşvik unsurudur.

4.2.Kadın Girişimcilerin İş Yaşamlarına İlişkin Bulgular

4.2.1. Kadın Girişimcilerin Çalıştıkları Sektör ve İşletme Kurma Yaşları

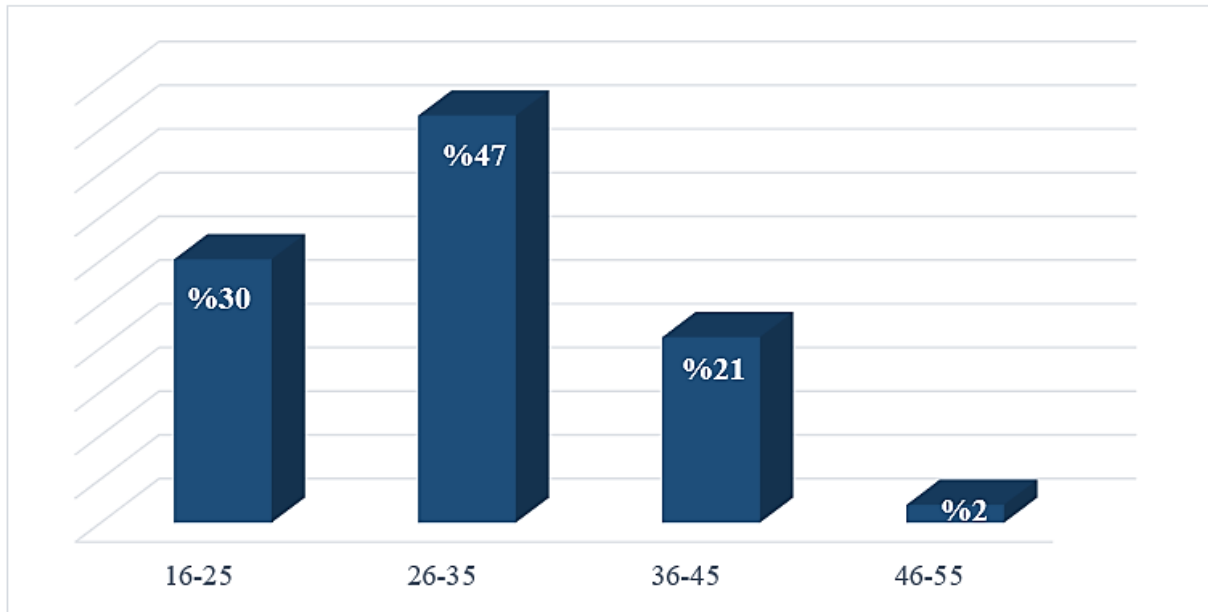
Girişimci kadınlar öncelikli olarak cinsiyet rollerine uygun olan alanlarda faaliyette bulunmaktadır. Kadınların cinsiyetlerine yönelik işlere öncelik vermesinin nedeni, kadının toplumdaki cinsiyetine biçilmiş rolü olan ev hayatı ve iş hayatı arasında denge kurmak zorunda olmasıdır (Narin, Marşap ve Gürol, 2006). Bu yüzden kadınlar hizmet, sağlık, gıda, tekstil ve eğitim gibi sektörlere öncelik vermekte veya bu alanlara dair girişimlerde bulunmaktadırlar (Yılmaz, Zeyneloğlu, Kocaöz, Kısa, Taşkın ve Eroğlu 2009).

Araştırmaya katılan kadın girişimcilerin kurdukları şirketlerin faaliyet alanları incelendiğinde, önde gelen sektörlerin tekstil (%23,3), gıda (%17,1), toptan ve perakende ticareti (%15,1) olduğu göze çarpmaktadır (Şekil 4.1). Çakıcı (2002) Mersin ilinde yaptığı bir çalışmada kadın girişimcilerin çoğunlukla tuhafiyeye, hediyelik eşya, butik, çiçekçilik ve parfümeri alanlarında faaliyette bulduklarını belirtmiştir. Yılmaz vd. (2009) tarafından Tekirdağ ilinde yapılan bir araştırmada, kadın girişimcilerin %40'nın tekstil, %16,0'sının gıda, %11,3'ünün güzellik merkezi ve kuaförlük, %32,7'sinin diğer iş kollarında (muhasebecilik, emlakçılık, sigortacılık turizm, pazarlama vb.) alanlarında çalıştıklarını saptanmıştır. Bu sonuçlar doğrultusunda geleneksel kadın girişimci tipinin hakim olduğunu görülmektedir. Toplumsal ve ekonomik gelişime katkı sağlamak, kadın girişimcilerin sorunlarına daha etkin çözüm sağlamak için modern kadın girişimci tipinin benimsenmesi ve bu alandaki faaliyetlerin arttırılması gerekmektedir.

Şekil 4.1. Kadın girişimcilerin faaliyeti sürdürdüğü sektör

Kadın girişimcilerin işletmelerini kurdukları yaşlar Şekil 4.2’de verilmiştir. Elde edilen sonuçlara göre girişimci kadınların %47’si işletmesini 26-35 ve %30’u 16-25 yaş aralığında kurduğu anlaşılmaktadır. Bu veriler dikkate alındığında kadın girişimcilerin işletmelerini genç ve orta yaş aralıklarında faaliyete geçirdikleri söylenebilir. Dolayısıyla kadınlar girişimci olabilme potansiyellerine ancak orta yaş aralığında sahip olabilmektedir.

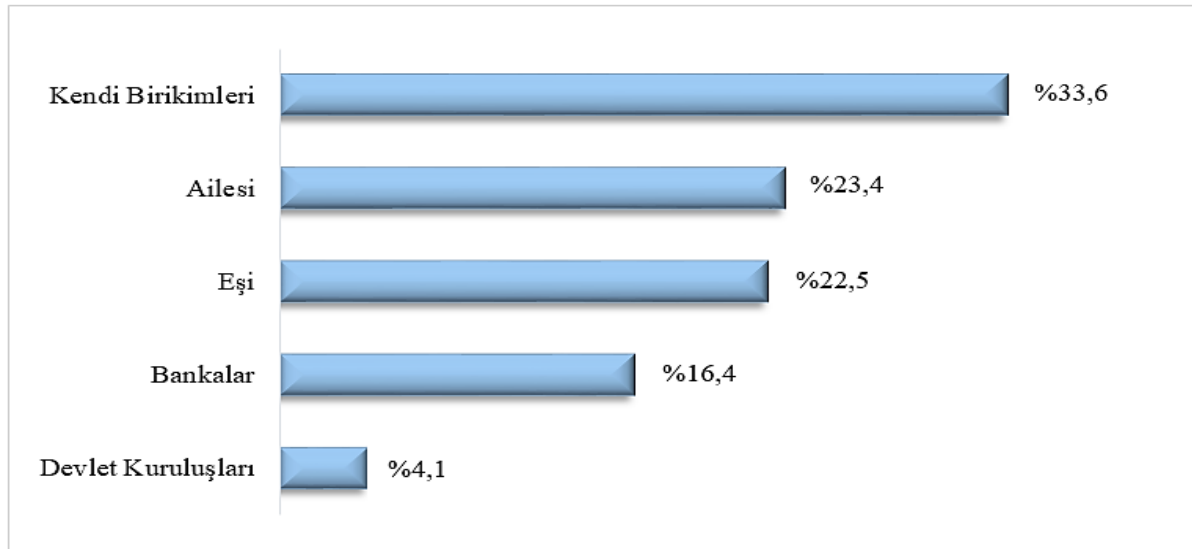

Şekil 4.2. Kadın girişimcilerinin işletme kurma yaşları

Girişimcilik faaliyetinde bulunmak için gerekli olan, sermaye ve deneyim, ancak bu yaş dilimlerinde sağlanabilmektedir. Kadınların genellikle ücretli olarak bir işte çalıştıktan sonra kendi işlerini kurması da, kadın girişimci yaşını orta yaş aralıklarında olmasına neden olmaktadır (Ecevit, 1996). Türkiye’de kadın girişimciler üzerine yapılan çalışmalar, benzer şekilde kadınların işletme kurma yaşlarının orta yaş aralığında yoğunlaştığını göstermektedir (Çelebi, 1997; Ufuk ve Özgen, 2001; Yetim ve Tatlıdil, 2004).

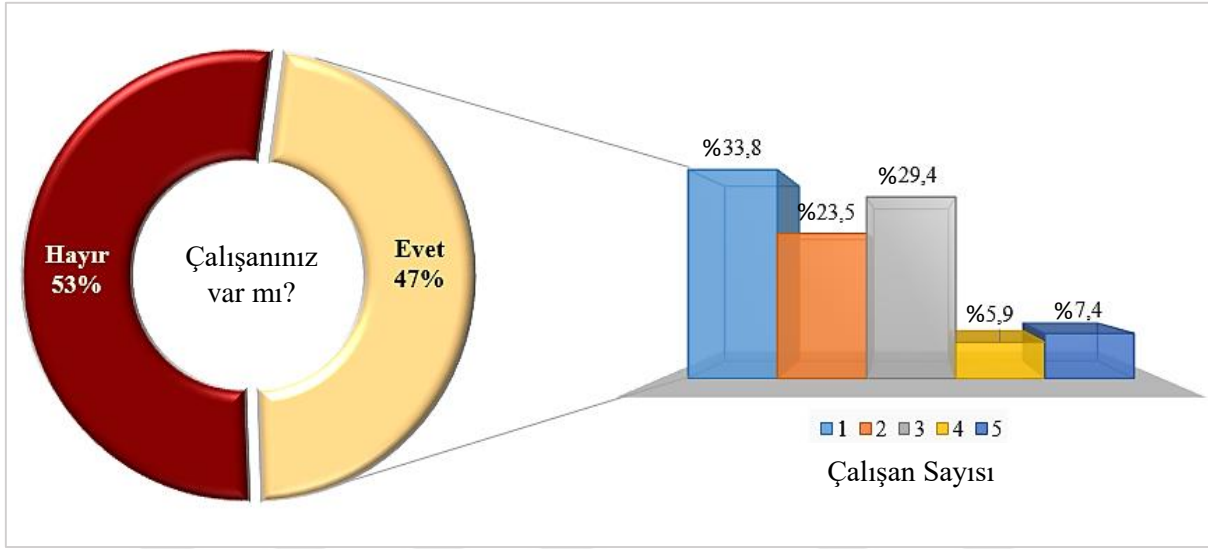
4.2.2. Kadın Girişimcilerin Sermaye Temini ve İstihdam Durumu

Ankete katılan girişimciler işe başlarken sermayenin temini konusunda %79.5 gibi büyük bir oranda kişisel veya ailevi tasarruflardan yararlandıklarını belirtmişlerdir (Şekil 4.3). Bandırmada kadın girişimcilerle yapılan bir araştırmada girişimcilerin %71’i kişisel ve aile tasarruflarından yararlandıklarını belirtmişlerdir (Palaz ve Turgut, 2009). Kadın girişimciler genellikle kendi birikimlerini veya aile kaynaklarından yararlanmış, bankalardan kredi desteği almamışlardır. Bu durum ülke ekonomisinin getirdiği belirsizlikler, banka kredisi bulma ve kullanmada yaşanan sorunların etkisinin büyük olduğunu göstermektedir (Ufuk ve Özgen, 2001). Borç veren kuruluşlar iş tecrübesi, pazar şartları, üretilecek ürün veya servisin yapısı gibi konularla ilgilenmekte birçok kadın girişimci ise nasıl yapacaklarını bilememekte ve kredi olanaklarından çok haberdar değildir. Ancak kadınların kredi çekmelerindeki en büyük zorluk teminat gösterecek varlıkları olmamasıdır. Çünkü kredi almak için teminat gösterilebilecek varlıklar genellikle erkeklerin üzerinde kayıtlı olmaktadır. Bu gibi sebepler kadınların borç veren kuruluşlardan destek almak yerine diğer sermaye kaynaklarına yönelmesine neden olmakta, hatta iş hayatına katılmalarını engellemektedir.

Şekil 4.3. Kadın girişimcilerin sermaye kaynağı

Kadın girişimciler işletmelerinde sadece kendilerinin çalıştığını (%53) ya da işletmesinde çalışanın olduğunu (%47'si) belirtmiştir. Şekil 4.4'e bakıldığında işletmede çalışan sayısının 1-3 kişi arasında yoğunluk kazandığı görülmektedir. Soysal (2010a) yaptığı bir çalışmada kadın girişimcilere işletmelerinde işçi istihdam edip etmediklerini sormuş, kadın girişimcilerin %62'sinin işletmelerinde işçi istihdam ettiklerini belirtmişlerdir. Aynı zamanda istihdam edilen işçi sayılarına bakmış, işletmelerin %45'inin 1 işçi, %36,7'sinin 2-5 arasında işçi çalıştırdıklarını saptamıştır.

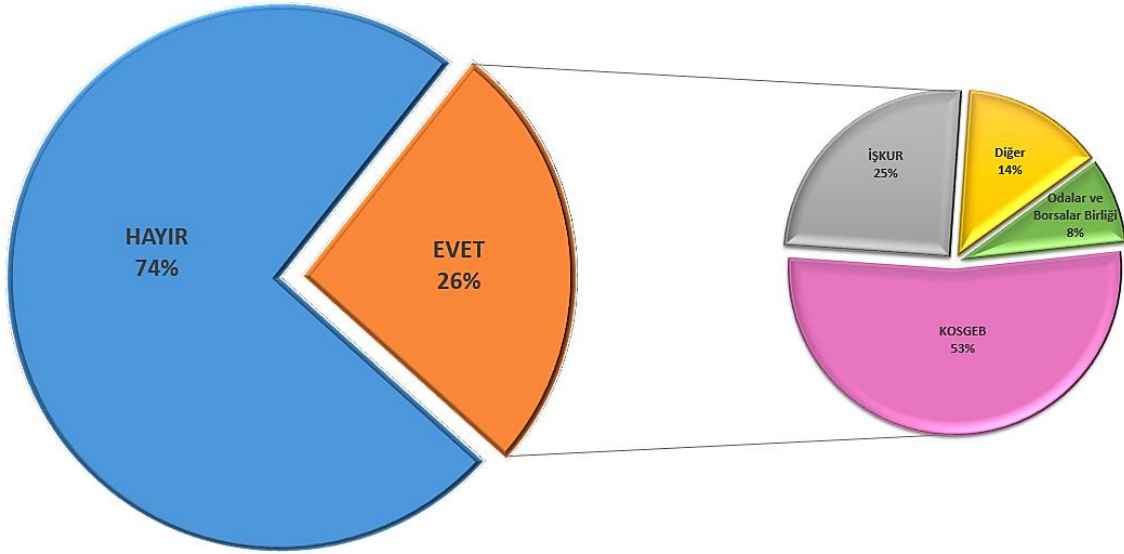
Şekil 4.4. Kadın girişimcilerin işletmelerindeki çalışan sayısı

Oyuryüz Şenel (2013) Tekirdağ'daki kadın girişimcilere ait işletmeleri çalışan sayılarına göre incelemiş, işletmelerin %77,5'inde en fazla 5 eleman istihdam ettiği tespit etmiştir. Daha önce yapılmış olan diğer çalışmalarda da benzer sonuçlara ulaşılmıştır (Çelebi, Tokuroğlu ve Baran, 1993; Palaz ve Turgut, 2009, Ufuk ve Özgen, 2001). Bu bulgulara göre kadın girişimcilerin istihdam ettikleri çalışan sayısının yaptıkları işin büyüklüğü ile doğrudan ilişkili olduğu ve genellikle küçük ticari işletmeler çalıştırdıkları söylenebilir.

4.2.3. Girişimcilerin Desteklerden Yararlanma Durumları

Kadın girişimciler gereksinim duydukları bilgi, nitelik ve işgücü gibi maddi ve beşeri kaynakların bir kısmını kendi çabalarıyla, bir kısmını ise destek sağlayan yakın çevreleri ile gerçekleştirmektedir. Başka bir deyişle, kadınlar girişimcilik faaliyetleri için gerekli bilgi ve deneyimi destek mekanizmalarından temin edebilen kadın girişimciler bu anlamda öncelikle eş, aile ve yakın çevrelerinden, daha sonra kurumsal yapılardan sağlamaktadır (Hisrich ve

Peters, 2002; Kök, 2007; Kim ve Sherradon, 2014). Kadın girişimcilerin işletmelerini kurma aşamasında aldıkları destekler Şekil 4.5'te verilmiştir.

Şekil 4.5. Kadın girişimcilerin işletmelerini kuruluş sırasında aldıkları destekler

Ankete katılan kadın girişimcilerin %26'sının kuruluşlar tarafından destek almış ve alınan bu desteğin %53'ünün KOSGEB, %25'inin İşKUR, %14'ünün diğer kuruluşlar ve %8'inin Odalar ve Borsalar Birliği tarafından sağlanmıştır. Kadın girişimciler bahsi geçen bu kuruluşlara kendi işini kurmak amacıyla başvurmakta, kuruluşlar tarafından kadınların iş hayatına katılması, kadın çalışan istihdamının arttırılması, sosyal yaşamın desteklenmesi gibi konularda kaynak sağlamaktadır.

4.2.4. Kadınların Girişimde Bulunma ve Devam Etme Sebepleri

Yapılan anket sonucunda kadınların girişimde bulunma nedenlerine ilişkin veriler izelge 4.2'de verilmiştir. Anket sonuçlarında da g r ld ği üzere, kadın girişimcilerin önemli bir çoğunluğu yaklaşık %83,6'lık kısmı ekonomik bir gelir elde etmek amacıyla girişimci olmaya karar verdiğini ifade etmiştir. Kadın girişimcilerin başarılı bir iş kadını olma istekleri %73,3 oranı ile ikinci önemli faktör, iyi bildiği işi yapma istekleri %67,1'lik oranla üçüncü önemli faktör olarak göze çarpmaktadır. Girişimcilik, risk alarak yeniliklerin ve fırsatların peşinden koşulduğu bir süreç olarak ele alındığında; bireyin girişimciliğe başlamadaki motivasyon düzeyi ve motivasyon faktörleri birbirinden farklı olacaktır. Motivasyon faktörlerini iten ve çeken faktörler Şeklinde incelemek, en fazla kullanılan yöntemlerden biridir (Buttner ve Moore 1997). İten faktörler başka alternatifinin olmaması

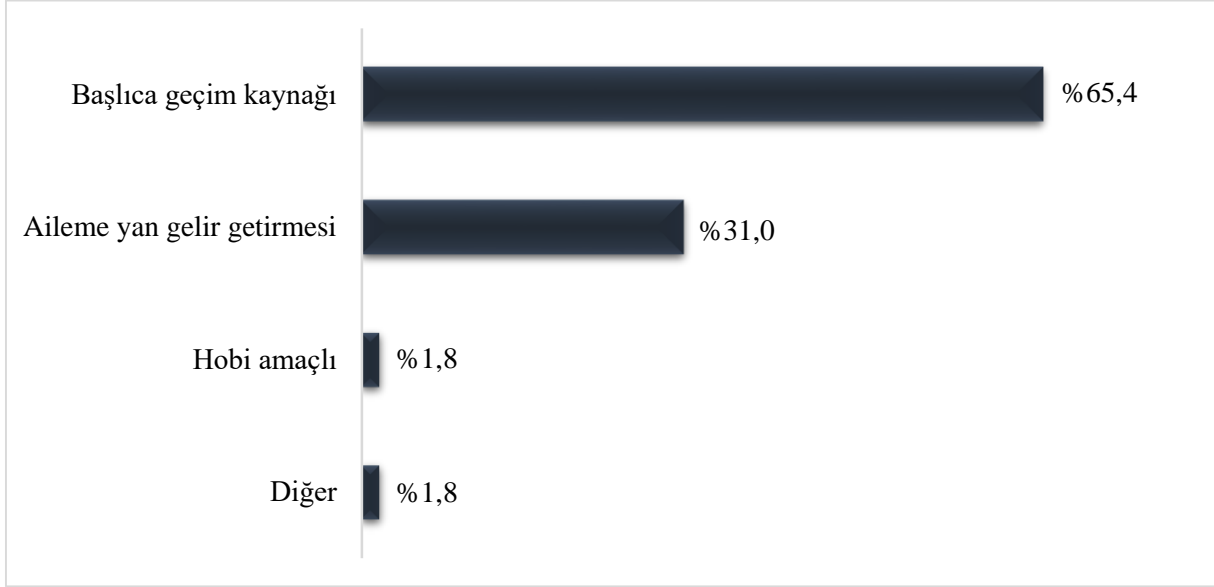
gibi bireyleri girişimciliğe zorlayan, olumsuz olarak da nitelendirilen faktörlerken; çeken faktörler, özerklik gibi bireyi girişimciliğe çeken faktörlerdir (Carter, Gartner, Shaver, ve Gatewood, 2003; Hughes, 2003; Shane, Kolvereid ve Westhead, 1991; Birley ve Westhead, 1994).

Çizelge 4.2. Katılımcıların girişimde bulunma nedenleri

Nedenler	Kesinlikle evet	Evet	Fikrim yok	Hayır	Kesinlikle hayır	Aritmetik ortalama	Standart sapma
Başarılı bir iş kadını olmak istediğim için	73,3	24	0,7	1,3	0,7	1,32	0,63
Kendi işimin patronu olabilmek için	65,1	27,4	4,7	2,1	0,7	1,45	0,74
Hayal ettiğim işi yapabilmek için	62,3	23,3	6,8	6,2	1,4	1,60	0,95
İstihdam yaratmak için	41,1	20,5	20,6	12,3	5,5	2,20	1,25
Toplumda bir statü kazanmak için	61,6	22,6	8,9	4,8	2,1	1,63	0,97
Esnek çalışma saatleri olduğu için	39	17,8	14,4	17,8	11	2,43	1,43
Kendi iş yerim olsun istediğim için	65,1	24	5,5	2,7	2,7	1,54	0,92
Farklı hareketli işler yapmak için	58,2	17,8	13,7	9,6	0,7	1,76	1,05
Pazarda gördüğüm bir açığı tamamlamak için	58,2	12,3	14,4	9,6	5,5	1,91	1,26
Ekonomik gelir elde edebilmek için	83,6	13,6	2,1	-	0,7	1,20	0,53
İyi bildiğim bir işi yapmak için	67,1	19,9	7,5	4,1	1,4	1,52	0,90
İş bulamadığım için	48,6	8,9	13,8	16,4	12,3	2,34	1,51

Yapılan araştırmada kadın girişimcilerin yoğunlukla ekonomik bir gelir elde etmek amacıyla çalışmaları Tekirdağ'daki kadın girişimcilerin girişimci olmalarındaki motivasyon faktörüdür. Bu durum iten motivasyon faktörünün kadın girişimciler üzerinde daha etkili olduğunu göstermektedir.

Katılımcıların mevcut durumdaki girişimcilik faaliyetlerine devam etme sebeplerine ilişkin değerler Şekil 4.6’da verilmiştir. Girişimde bulunan kadınların %65,4’ü başlıca geçim kaynağı olarak girişimcilik faaliyetlerine devam ederken, %31’i ailelerine yan gelir getirmesi amacıyla çalışmalarını sürdürmektedir. Elde edilen sonuçlar dikkate alındığında girişimci kadınlar zorlu ekonomik şartlar nedeniyle faaliyette buldukları işlerini başlıca geçim kaynağı olarak sürdürmektedir.

Şekil 4.6. Kadın girişimcilerin devam etme sebepleri

Günümüz şartlarında bir evin geçiminin tek tarafı olarak sağlanamaması kadınların çalışma hayatına atılmalarını sağlamış ve ekonomide önemli bir pay hakkı kazandırmıştır. Ayrıca kadınların kendi ayakları üzerinde durma, ailelerine veya eşlerine bağlı olmadan ihtiyaçlarını karşılama, çocuklarına daha kaliteli bir yaşam sunma istekleri çalışma hayatına girmelerini hızlandırmıştır. Bu etkenler nedeniyle kadınlar başlıca geçim kaynağı ya da aileye yan gelir getirme amacıyla girişimcilik faaliyetlerine devam etmektedir.

4.2.5. Kuruluş Aşamasında Karşılaştıkları Sorunlar

Araştırmaya katılan kadın girişimcilerin %31,2’si işletme kurarken yaşadığı sıkıntıların başında pazarda tanınmış olmamalarının geldiğini bildirmiştir. Kadın girişimcilerin %27,2’si finansal sorun ve %21,3’ü tecrübe eksikliği yaşarken, %9,4’ü eğitim eksikliği, %7,4’ü toplumsal ve çevresel oluşan tepkiler, %3,4’ü aile ile ilgili sorun yaşadığını görülmektedir. (Şekil 4.7).

Şekil 4.7. Kadınların kuruluş aşamasında karşılaştıkları sorunlar

Kadınların pazarda tanınmamış olmasından kaynaklı sorun yaşamasının temelinde erkek rakiplerin pazardaki yerlerinin güçlü olması ve her geçen gün sayılarının artmasıdır. Ayrıca kadınların pazar araştırması yapmamaları, mevcut durumda içinde buldukları pazarda meydana gelen ufak bir durgunluktan etkilenmeleri ve yeni pazarlara açılmamaları kadın girişimcileri olumsuz etkilemektedir. Bu sorunların çözümüne yönelik kadın girişimcilere ilgili kurumlar tarafından pazar eğitimi ve pazarlama desteği verilmelidir.

Kadın girişimciler üzerine yapılan çalışmalara bakıldığında, kadınların karşılaştıkları sorunlar arasında finansman kaynaklarına erişememek ve yetersiz sermaye olduğu görülmektedir (Lerner, Brush ve Hisrich, 1997; Güleç, 2011; Arıkan, 2016; Çelik, 2021). Sermaye kaynakları sınırlı olan girişimci kadınlar, kredi almak için teminat gösterecek varlıklarının da sınırlı olmasından dolayı finansal konularda zorluk çekmektedir. Bu nedenle iş kurmaları için gerekli sermayeyi kişisel birikimleri ya da yakın çevresinden aldıkları borçlarla sağlamaktadırlar (Özyılmaz, 2016).

Ataerkil toplumlarda kız çocukları evlenerek başka ailelere dahil olacakları fikriyle yapılan yatırımın geri dönmeyeceği düşünülmekte ve bu sebeple kız çocuklarına yatırım yapılmamaktadır. Herhangi bir yatırıma sahip olmayan kadınlar kredi çekmek istediklerinde teminat gösteremedikleri için reddedilmektedir. Kredi veren kuruluşların teminat varlıkları dışında kredi alacak kişilerin önce ki iş deneyimlerini, hitap edecekleri pazarı, üretecekleri ürün veya hizmetin niteliğini incelemeye alması ve kadın girişimcilerin bu konularda yetersiz

kalması kredi işlemlerini zorlaştırmaktadır (Kaygın ve Güven, 2013). Ayrıca kadınların örgütlenme konusunda yaşadıkları zorluklar, girişimcilik hakkında bilgi eksiklikleri, kurum ve kuruluşların sunduğu fırsatlardan haberdar olmamaları finansal desteklere ulaşmalarını engellemektedir. Kadınların girişimcilik destekleri hakkında bilinçlendirilmeleri, kredi alabilecekleri kuruluşlar tarafından pozitif ayrımcılığa tabi tutulmaları, devletin finansal desteklerini iyileştirerek, vergi kolaylığı sağlaması kadınları finansal açıdan rahatlatarak girişimcilik faaliyetlerine yönelmelerini arttıracaktır.

Toplumsal bakış açısında bulunan ön yargılar nedeniyle kadınlar çalışma hayatı içerisinde gerekli tecrübeye ulaşamamaktadır. Mesleki eğitimlerden geri kalmaları ve iş hayatında çirak olarak yer bulamamaları ihtiyaç duydukları deneyime erişmelerini zorlaştırmakta ve girişimciliğe atılmalarını geciktirmekte ya da engellemektedir (Öztürk, 2016). Aynı zamanda geleneksel ailelerdeki kız çocukların gelecekte ev hanımı olacaklarına dair görüş ne yazık ki günümüz koşullarında bile kızların okutulmasını gereksiz bulmakta, eğitim hakkından faydalanmalarına engel olmaktadır (Ecevit, 2000). Bu durum kadınların çalışma hayatları için gerekli nitelikleri kazanmasına engel olmakta, iş hayatında erkeklere kıyasla dezavantajlı olmalarından dolayı daha düşük gelir elde ettikleri ve güvencesi olmayan işlerde çalıştıkları görülmektedir.

Kadınların girişimde bulunurken karşılaştıkları tecrübe ve eğitim eksikliğinin giderilmesi adına eğitim seviyesini artırıcı teşviklerin uygulanması, ilk ve orta öğrenimden itibaren girişimcilik derslerinin müfredata yerleştirilmesi, örgütlenme faaliyetlerinin yaygınlaştırılması, mesleki eğitimlerin düzenlenmesi gerektiği düşünülmektedir.

4.2.6. Kadın Girişimcilerin Çalışma Hayatlarında Karşılaştıkları Sorunlar

Kadın girişimcilerin çalışma hayatında karşılaştıkları sorunlara ilişkin veriler Çizelge 4.3'de verilmiştir. Elde edilen verilere göre girişimci kadınların çalışma hayatında karşılaştıkları sorunların başında pazarın durgun oluşu gelirken bunu kadınlara kurumsal destek ve teşviklerin yetersizliği, borç ödemeleri ve ürünün pazarlama sorunu takip etmektedir. Oyuryüz Şenel (2013)'in Tekirdağ ilinde kadın girişimciler ile yaptığı bir araştırmada da kadın girişimcilerin karşılaştıkları sorunların ilk sıralarında pazarlama sorunu ve uygun eleman ve materyal temin edememe olduğunu belirtmiştir.

Çizelge 4.3. Kadın girişimcilerin çalışma hayatında karşılaştıkları sorunlar

Sorunlar	Hiç önemli değil	Önemli değil	Fikrim yok	Önemli	Çok önemli	Aritmetik ortalama	Standart sapma
Pazarın durgun oluşu	-	2,0	1,4	19,9	76,7	4,71	0,59
Borç ödemeleri	0,7	4,8	7,5	21,9	65,1	4,45	0,87
Hızla değişen teknolojiye ayak uyduramama	9,6	11,7	30,1	17,1	31,5	3,49	1,30
Bürokratik engeller ile karşılaşmak	6,9	12,3	26,7	22,6	31,5	3,59	1,24
Kredi almada zorlanma	7,5	8,2	28,1	23,3	32,9	3,65	1,22
Aile ile ilgili sorunlar	15,1	20,5	17,1	21,3	26,0	3,22	1,42
Müşteri ile ilgili sorunlar	3,4	6,2	16,4	19,9	54,1	4,15	1,11
Deneyimsizlik	6,2	10,3	13,7	26,0	43,8	3,91	1,24
Donanım, araç-gereç, mal teslimi vb. konular	8,9	9,6	11,0	26,0	44,5	3,87	1,31
Çalışırken aşırı yoruluyorum	17,8	23,3	11,6	13,7	33,6	3,21	1,54
Toplumsal baskı	15,8	16,4	11,0	16,4	40,4	3,49	1,53
Ürünü pazarlama sorunu	3,4	7,5	3,4	24,1	61,6	4,32	1,07
Eğitim eksikliği	9,6	9,6	11,0	22,6	47,2	3,88	1,35
Kadınlara kurumsal destek ve teşviklerin yetersizliği	1,4	6,2	6,8	17,1	68,5	4,45	0,96

Girişimcilik faaliyetinde bulunan kadınların çalışma hayatında karşılaştıkları sorunların başında gelen pazarın durgun oluşu günümüz koşullarında hala devam etmekte olan pandeminin etkilerini göstermektedir. Yaşanan bu süreçte kadınlar yer bulmakta zorlandıkları çalışma hayatında daha fazla sorun yaşamış ve pazarda olan durgunluk yüzünden iş yerlerini kapatma noktasına gelmiş, kredilerini ödeyemeyerek daha fazla borçlanmış, istihdam ettikleri çalışan sayılarını azaltmışlardır.

Kadınların pazar hakkındaki bilgilerinin yetersiz olması ve gerekli araştırmaları yapamamaları, erkek egemen bir pazar yapısının olması ve cinsiyet eşitsizliğinden kaynaklı olarak erkeklere oranla değişik fiyatlandırmaya tabi tutulmaları kadınların pazarda yer bulamamaları zorlanmalarına sebep olmaktadır (Açıl, 2018).

Girişimci kadınların çalışma hayatında karşılaştığı diğer büyük problem kurumsal destek ve teşviklerin yetersizliğidir. Ancak çoğu kadın mevcut destek ve teşviklerden de haberdar olmadığı için bu imkanlardan yararlanamamaktadır. Yapılan araştırmalarda kadın

girişimcilere devlet tarafından verilen desteklerin kadın girişimci sayısında artış sağladığı görülmektedir (Arıkan, 2016; Andiç ve Çakır, 2020). Kadın girişimcilerin çalışma hayatında karşılaştıkları bu sorunu gidermek ve girişimci sayısını arttırmak için var olan destekleri anlatan eğitimler verilmeli, devlet ve diğer kurumlar tarafından kadınlara sağlanan destekler arttırılmalıdır.

4.3.Girişimci Özellikleri

4.3.1. Kadın Girişimciliği Konusunda Düşünceleri

Katılımcıların kadın girişimciliği konusunda düşünceleri sorulmuş ve alınan cevaplara ilişkin veriler Çizelge 4.4'te verilmiştir. Anket sonucunda en ön plana çıkan düşünce kadınların ekonomik bağımsızlığa sahip olması gerektiğidir. Bu düşünceyi “girişimci kadının sosyal çevresi genişler.” ve “iş hayatına katıldıktan sonra kadının özgüveni artar.” takip etmektedir.

Çizelge 4.4. Katılımcıların kadın girişimciliği konusunda düşünceleri

Düşünceler	1	2	3	4	5	Aritmetik ortalama	Standart sapma
Cinsiyet önemli değildir.	6,8	5,5	5,5	22,6	59,6	4,22	1,20
Kadınların iş hayatında zorluk çektiğini düşünüyorum.	14,4	28,8	8,2	30,8	17,8	3,08	1,37
Girişimciliğin özel bir yetenek olduğunu düşünüyorum.	4,8	11,6	13,7	30,2	39,7	3,88	1,19
Girişimci olan kadınlara çevremde saygı duyulur.	4,1	2,1	10,3	23,2	60,3	4,33	1,02
Kadın ekonomik bağımsızlığa sahip olmalıdır.	2,1	0,7	1,4	17,7	78,1	4,69	0,72
Aile ve iş yaşamını dengelemek gereklidir.	2,1	0,7	2,7	26,7	67,8	4,57	0,76
İş hayatına katıldıktan sonra kadının özgüveni artar.	2,1	-	0,7	28,1	69,1	4,62	0,70
Girişimci kadının sosyal çevresi genişler.	2,1	-	0,7	25,3	71,9	4,65	0,70
Girişimci olmak için finansal yeterlilik önemlidir.	3,4	2,1	3,4	29,5	61,6	4,43	0,92

(1- Hiç katılmıyorum, 2- Katılıyorum, 3 -Fikrim yok, 4- Katılıyorum, 5 -Tamamen katılıyorum)

Dünyada ve ülkemizde erkeklerin istihdam oranlarının yüksek olduğu, kadınlar ile karşılaştırıldığında çalışan kadın sayısının oldukça geride kaldığı bilinir bir gerçektir. Kadınlar annelik ve kadınlık rolleri gereği daha geri planda kalarak sosyal hayattan da uzaklaşmaktadır. Girişimciliğe atılarak ekonomik bağımsızlığını elde eden kadınlar, erkek egemen çalışma hayatından çıkarak, kendi amaçları doğrultusunda işgücü dünyasında ön plana çıkmaktadır. Kadın girişimciler toplumsal hayatta kendini sınırlayan ve engel olan etkenlerden kurtularak bağımsız bir iş ortamı elde etmekte, ihtiyaç duyduğu bütün gereksinimleri karşılamakta, ayrıca sosyal statülerini yükseltmektedir. Anket sonuçlarında da görüldüğü üzere kadınların girişimcilik faaliyetinde bulunarak hem ekonomik bağımsızlık kazanmak istediği hem de uzak kaldıkları sosyal çevreye dahil olarak, özgüvenlerini yeniden kazanmak istediği açıktır.

4.3.2. Kadın Girişimcilere Göre Girişimci Olmanın İyi Yönleri

Kadın girişimcilere göre girişimci olmanın en iyi yanlarına ilişkin veriler Çizelge 4.5'te yer almaktadır. Araştırmaya katılan kadın girişimcilere girişimci olmanın en iyi yönlerine ilişkin görüşleri sorulduğunda; %85,6'sı kendine güven, %82,2'si sorunlara çözüm odaklı yaklaşmak, %78,8'i planlı hareket etmek, %76'sı sabırlı olmak yanıtını verdikleri görülmektedir.

Çizelge 4.5. Kadın girişimcilere göre girişimci olmanın iyi yönleri

Faktörler	Hiç önemli değil	Önemli değil	Fikrim yok	Önemli	Çok önemli	Aritmetik ortalama	Standart sapma
Kendine güven	-	-	-	14,4	85,6	4,85	0,35
Eğitilmiş olmak	6,2	8,2	10,3	23,9	51,4	4,06	1,22
Deneyimin olması	2,1	10,3	18,5	30,7	38,4	3,93	1,08
Sabırlı olmak	-	-	0,7	23,3	76	4,75	0,44
Risk üstlenilebilmek	-	0,7	2	24	73,3	4,69	0,54
Liderlik özelliğinin olması	0,7	-	6,8	30,1	62,4	4,53	0,68
Başarısızlıktan korkmamak	-	0,7	4,8	24	70,5	4,64	0,60
Yeni pazarlar bulabilmek	1,3	2,7	11	19,2	65,7	4,45	0,89
Planlı hareket etmek	-	-	-	21,2	78,8	4,78	0,41
Hoşgörülü olmak	-	1,4	3,4	20,5	74,7	4,68	0,60
Sorunlara çözüm odaklı yaklaşmak	-	-	-	17,8	82,2	4,82	0,38

Girişimciler, faaliyette bulunurken çevrelerinde ve dünyada yaşanan değişim ve gelişimlere uyum sağlamaya çalışmaktadırlar. Bu esnada karşılaştıkları sorunların çözümünde riskli kararlar alsalar da elde edecekleri fırsatlar için yeteneklerini kullanırlar. Bu nedenle girişimciler için kendine güven kavramı büyük bir önem ve önceliğe sahiptir (Gibb, 1987). Sonuçlardan da görüldüğü gibi ankete katılan kadınlar için girişimci olmanın ilk adımı kendine güven duygusudur. Yusof (2007) yaptığı araştırmalar kapsamında girişimci kadınların herhangi bir girişimde bulunmayanlara oranla kendilerine güvenlerinin daha yüksek olduğunu saptamıştır.

4.3.3. Girişimci Olmanın Avantajlı Yanları

Yapılan ankette kadınlar girişimci olmanın avantajlı yanlarını ele aldıklarında hemen hemen tüm avantajlarının eşit düzeyde önemli olduğunu ifade etmiş ve bu avantajların arasından maddi özgürlük ve evin bütçesine katkıda bulunma faktörleri nispeten ön plana çıkmıştır (Çizelge 4.6). Herhangi bir iyi yanı yok ibaresi ise çoğunlukla reddedilmiştir. Kadınlar genellikle girişimci olmayı kendileri için önemli bir fırsat olarak görmekte ve hemen hemen herkes için olumlu yönde beklentisine cevap vermektedir. Sunduğu tüm avantajların yanı sıra ekonomik olarak sağladığı katkılar kadınlar için vazgeçilmez bir etken olduğu görülmektedir.

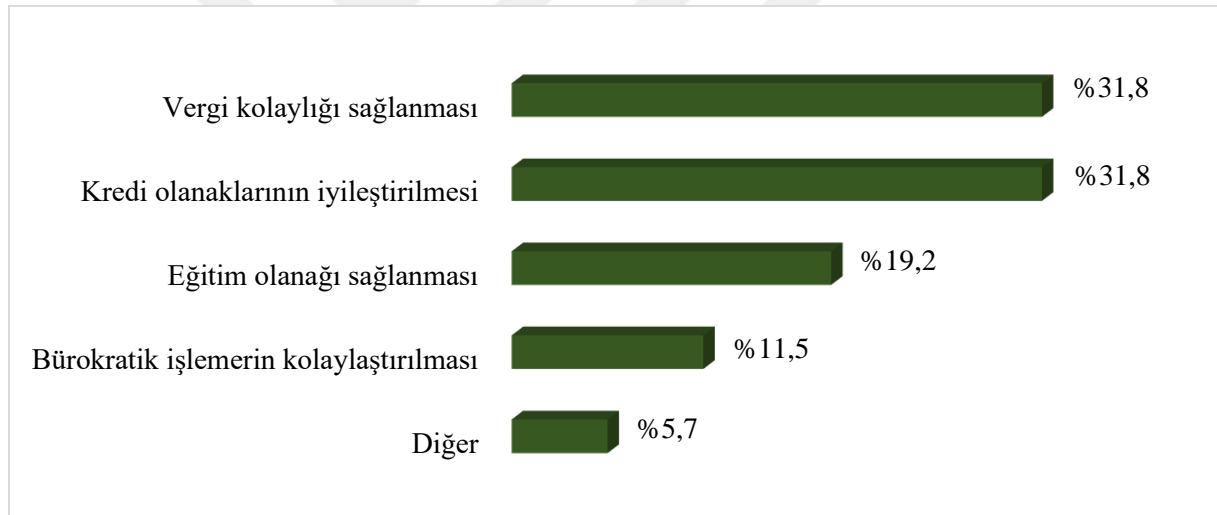
Çizelge 4.6. Girişimci olmanın avantajlı yanları

Faktörler	Hiç önemli değil	Önemli değil	Fikrim yok	Önemli	Çok önemli	Aritmetik ortalama	Standart sapma
Evin bütçesine katkıda bulunma	-	1,4	0,7	17,8	80,1	4,76	0,52
Bağımsız çalışmayı sağlar	-	-	2,7	23,3	74	4,71	0,51
Maddi özgürlük	-	-	1,4	15,1	83,5	4,82	0,41
Rahat yaşama standardına ulaşma	-	0,7	8,2	26	65,1	4,55	0,67
Kendine güven	-	0,7	2,7	20,6	76	4,71	0,54
Yaratıcılık	-	0,7	2,7	19,9	76,7	4,72	0,54
Başkalarına istihdam olanağı sağlayabilmek	-	2,1	8,2	27,4	62,3	4,50	0,73
Başarılı olma duygusu	-	1,4	2,7	16,4	79,5	4,73	0,57
Herhangi bir iyi yanı yok	75,8	11	2,7	4,1	6,4	1,56	1,17
Kendinin patronu olmak	0,7	0,7	3,4	30,1	65,1	4,58	0,66
Emekli olabilmek	1,4	3,4	2,1	21,9	71,2	4,58	0,81
Saygınlık elde etmek	-	2,7	3,4	18,5	75,4	4,66	0,67
İstediği işte çalışabilmek	0,7	2,1	4,1	19,9	73,2	4,63	0,72

Anket sonuçları değerlendirildiğinde girişimcilik faaliyetinde bulunan kadınlar maddi olarak özgürlük, evin geçimi gibi sebeplerden dolayı girişimci olmayı tercih etmekte, bu da kadınların hobiden ziyade maddi olarak güçlenmek, toplumda saygınlık kazanmak, erkek egemenliğinden kurtularak kendi ayakları üzerinde durmak isteklerini göstermektedir.

4.4. Kadın Girişimcilerin Devletten Beklentileri

Kadın girişimcilerin devletten beklentilerine dair veriler Şekil 4.8’de verilmiştir. Anket sonuçlarına göre kadın girişimcilerin %31,8’i vergi kolaylığı sağlanmasını, yine aynı orandaki kadın girişimci kredi olanaklarının iyileştirilmesini istemektedir. Bu bağlamda kadın girişimcilerin vergi ödemeleri ve kredi işlemlerinde problemler yaşadıkları yorumu yapılabilir. Tahtalı (2018) tarafından yapılan benzer bir çalışmada kadın girişimcilerin %75,5’i vergi kolaylıklarının sağlanmasını, %51,7’si kredi olanaklarının artırılması, %51’i bürokratik işlemlerin azaltılmasını ve %30,6’sı eğitim olanaklarının artırılmasını istemiştir.

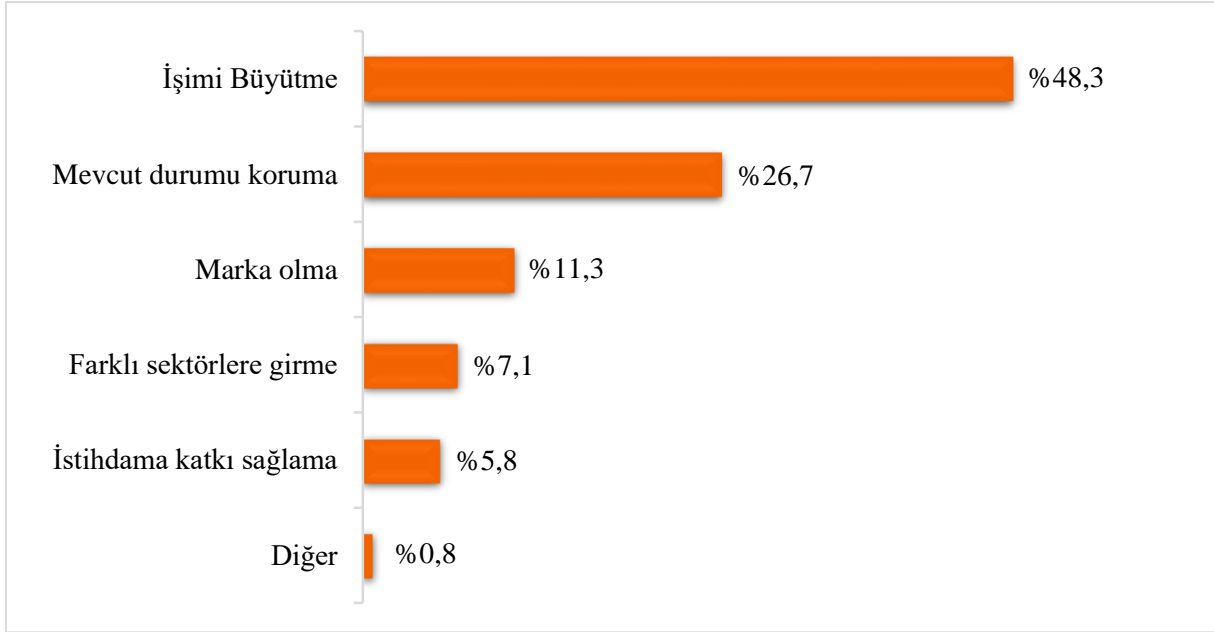

Şekil 4.8. Kadın girişimcilerin devletten beklentileri

Kadın girişimcilerin işlerinin yürütürken devletten en büyük beklentisi vergi ödemelerinde en azından işletmelerinin kuruluş aşamasında bir takım indirimler veya taksitlendirmeler şeklinde kolaylıkların sağlanmasını beklediklerini ifade etmişlerdir. Çünkü işletmelerinin kuruluş aşamasında birçok zorlukla beraber ekonomik belirsizlikler nedeniyle duyulan kaygıların azaltılması devletin vergi kolaylıkları ile kredi imkânlarını artırması ile kısmen sağlanabilir.

4.5. Kadın Girişimcilerin Geleceğe İlişkin Planları

Ankete katılan kadın girişimcilerin %48,3'ü işini büyütme planları yaparken, %26,7'si mevcut durumunu korumayı, %11,3'ü marka olmayı, %7,1'i farklı sektörlere girmeyi, %5,8 istihdama katkı sağlamayı amaçlamaktadır (Şekil 4.9). Yapılan anket sonuçlarına göre kadın girişimcilerin faaliyetlerini kısa vadeli planlar doğrultusunda değil, uzun vadeli hedefler belirlediği, faaliyette buldukları alanlarda başarıya odaklandıkları söylenebilir. Ayrıca girişimcilik faaliyetine döktükleri işlerini severek yapmakta ve gelecekte de işlerini büyüterek aynı alanda devam etmeyi planlamaktadırlar.

Şekil 4.9. Kadın girişimcilerin geleceğe ilişkin planları

Son yıllarda yaşadığımız pandemi koşullarından etkilenen kadın girişimciler ise işlerindeki mevcut durumu koruma yönelimindedir. Girişimcilik faaliyetleri sonucu kendine güveni artarak idealleri doğrultusunda markalaşmayı hedefleyen kadın sayısı ise azımsanmayacak düzeydedir. Tüm bu planlar birlikte değerlendirildiğinde kadınların girişimcilik konusunda gelecekte umutlu olduğu görülmektedir.

5. SONUÇ VE ÖNERİLER

Dünya nüfusunun hemen hemen yarısını oluşturan kadınların girişimcilik faaliyetlerinde bulunmaları bir ülkenin gelişmesi için önemli bir etken olarak değerlendirilmektedir. Kadın girişimciliği hakkında yapılan araştırmalar, kadın girişimcilerin ekonomik gelişme için değeri yadsınamayacak bir unsur olduğunu açıkça göstermektedir. Son yıllarda, ülkemizde yüksek işsizlik oranlarının azaltılması, sürdürülebilir ekonomik büyüme ve sosyal kalkınmanın sağlanması amacıyla kadın girişimcileri destekleyici birçok program başlatılmakta ve çalışma yapılmaktadır. Bu sebeple bu araştırma kapsamında kadınların çalışma hayatındaki paylarını başarılı bir şekilde arttırmak amacıyla kadınları girişimciliğe sürükleyen etkenler ve motivasyon kaynakları belirlenmiş, iş kurma ve yürütme süreçlerinde karşılaştıkları sorunların neler olduğuna dair araştırmalar yapılmıştır.

Elde edilen sonuçlara göre kadın girişimcilerin büyük çoğunluğunun 36-45 yaş aralığında olduğu yani kadınların girişimci olabilmek için fırsatlarına ancak orta yaş aralığında sahip olduğu görülmektedir. Kadın girişimcilerin %38,4'ünün lise ve %32,9'unun üniversite mezunu olduğu göz önüne alındığında ise kadın girişimcilerinin büyük çoğunluğunun eğitim seviyesinin yüksek olduğu söylenebilir. Kadınların iyi düzeyde eğitim almış olmaları, girişimcilik kültürü oluşturulmasının yanı sıra, mesleğin devam ettirilmesi ve sürdürülmesi sırasında da önem taşımaktadır.

Kadın girişimcilerin büyük çoğunluğu kentte yaşamakta ve hane halkı genellikle 2-4 kişiden oluşmaktadır. Daha çok çekirdek aile yapısına sahip olan kadın girişimcilerin medeni durumlarının çoğunlukla evli ve çocuk sahibi olan katılımcıların ise yoğunlukla 1 (%41,2) ve 2 çocuk (%45,9) sahibi olduğu saptanmıştır. Ankete katılan girişimci kadınların çoğu ev işi veya çocuk bakımı için destek almadıklarını ve girişimciliğin annelik rollerini etkilemediğini belirtmişlerdir. Bu durum, kadınların girişimcilik faaliyetinde bulunmasında evliliklerinin ve çocuk sahibi olmalarının bir engel teşkil etmediğinin kanıtı olarak sunulabilir.

Girişimcilik faaliyetleri sektörel dağılım açısından değerlendirildiğinde tekstil (%23,3), gıda (%17,1), toptan ve perakende ticareti (%15,1) alanlarının önde gelmesi geleneksel kadın tipi girişimciliği yansıtmakta, kadınların hizmet sektöründe daha fazla faaliyette bulunduğunu göstermektedir. Toplumsal ve ekonomik gelişime katkı sağlamak, kadın girişimcilerin sorunlarına daha etkin çözüm sağlamak için modern kadın girişimci tipinin benimsenmesi ve bu alandaki faaliyetlerin artırılması gerekmektedir.

Kadın girişimcilerin işletmelerini kurdukları yaşlar dikkate alındığında kadın girişimcilerin işletmelerini genç ve orta yaş aralıklarında faaliyete geçirdikleri söylenebilir. Dolayısıyla kadınlar girişimci olabilme potansiyellerine ancak orta yaş aralığında sahip olabilmektedir. Girişimcilik faaliyetinde bulunmak için gerekli olan, sermaye ve deneyim, ancak bu yaş dilimlerinde sağlanabilmektedir.

Ankete katılan girişimciler işe başlarken sermayenin temini konusunda % 79.5 gibi büyük bir oranda kendi birikimlerini veya aile kaynaklarından yararlanmıştır. Ankete katılan kadın girişimcilerin %26'sının kuruluşlar tarafından destek almış ve alınan bu desteğin %53'ünün KOSGEB, %25'inin İŞKUR tarafından sağlanmıştır. Başka bir deyişle, kadınlar girişimcilik faaliyetleri için gerekli maddi desteği öncelikle eş, aile ve yakın çevrelerinden, daha sonra kurumsal yapılardan sağlamaktadır. Bu durumun kadınların banka kredisi bulma ve kullanmada yaşadığı sorunların etkisinin büyük olduğunu da göstermektedir. Kadınların kredi çekmelerindeki en büyük zorluk teminat gösterecek varlıkları olmamasıdır. Çünkü kredi almak için teminat gösterilebilecek varlıklar genellikle erkeklerin üzerinde kayıtlı olmaktadır. Bu gibi sebepler kadınların borç veren kuruluşlardan destek almak yerine diğer sermaye kaynaklarına yönelmesine neden olmakta, hatta iş hayatına katılmalarını engellemektedir.

Araştırmaya katılan kadın girişimciler işletme kurarken yaşadığı sıkıntıların başında pazarda tanınmış olmamalarının geldiğini bildirmiştir. Çalışma hayatında karşılaştıkları sorunların başında ise pazarın durgun oluşu gelmektedir. Bu durum kadınların hem başlarken hem de devam ederken pazar sorunu yaşadığını göstermektedir. Kadınların pazar hakkındaki bilgilerinin yetersiz olması ve gerekli araştırmaları yapamamaları, erkek egemen bir pazar yapısının olması ve cinsiyet eşitsizliğinden kaynaklı olarak erkeklere oranla değişik fiyatlandırmaya tabi tutulmaları kadınların pazarda yer bulmalarını zorlaştırmaktadır.

Katılımcıların büyük bir çoğunluğunun aylık geliri yaşamlarını sürdürebilecek düzeydedir. Kadın girişimcilerin hemen hemen yarısı (%53) işletmelerinde sadece kendileri çalışmakta, diğer yarısının (%47) yanında çalışan sayısının 1-3 kişi arasında yoğunluk kazandığı görülmektedir. Bunun nedeni olarak yaptıkları işin büyüklüğü ile doğrudan ilişkisi olduğunu ve kadın girişimcilerin genellikle küçük ticari işletmeler çalıştırdıkları söylenebilir.

Anket sonuçlarına bakıldığında, kadın girişimcilerin önemli bir çoğunluğu yaklaşık %83,6'lık kısmı ekonomik bir gelir elde etmek amacıyla girişimci olmaya karar verdiğini ifade etmiştir. Girişimde bulunan kadınların %65,4'ü başlıca geçim kaynağı olarak

girişimcilik faaliyetlerine devam ederken, %31'i ailelerine yan gelir getirmesi amacıyla çalışmalarını surdrmektedir. Kadın girişimcilerin yoğunlukla ekonomik bir gelir elde etmek amacıyla alışmaları Tekirdağ'daki kadın girişimcilerin girişimci olmalarındaki motivasyon faktörüdür. Bu durum iten motivasyon faktörünün kadın girişimciler üzerinde daha etkili olduğunu göstermektedir.

Sonuçlarda en ön plana çıkan düşünce kadınların ekonomik bağımsızlığa sahip olması gerektiğidir. Kadın girişimciler toplumsal hayatta kendini sınırlayan ve engel olan etkenlerden kurtularak bağımsız bir iş ortamı elde etmekte, ihtiyaç duyduğu bütün gereksinimleri karşılamakta, ayrıca sosyal statülerini yükseltmektedir. Anket sonuçlarında da görüldüğü üzere kadınların girişimcilik faaliyetinde bulunarak hem ekonomik bağımsızlık kazanmak istediği hem de uzak kaldıkları sosyal çevreye dahil olarak, kırılmış olan özgüvenlerini yeniden kazanmak istediği açıktır.

Yapılan ankette kadınlar girişimci olmanın avantajlı yanlarını ele aldıklarında hemen hemen tüm avantajlarının eşit düzeyde önemli olduğunu ifade etmiştir. Kadınlar genellikle girişimci olmayı kendileri için önemli bir fırsat olarak görmekte ve hemen hemen herkes için olumlu yönde beklentisine cevap vermektedir. Katılımcılar için girişimci olmanın ilk adımı ise kendine güven duygusudur. Girişimci kadınlar, herhangi bir girişimde bulunmayanlara oranla kendilerine güvenleri daha yüksektir.

Ankete katılan kadın girişimcilerin %48,3' işini büyütme planları yaparken, %26,7'si mevcut durumunu korumayı amaçlamaktadır. Yapılan anket sonuçlarına göre kadın girişimcilerin faaliyetlerini kısa vadeli planlar doğrultusunda değil, uzun vadeli hedefler belirlediği, faaliyette buldukları alanlarda başarıya odaklandıkları söylenebilir. Ayrıca girişimcilik faaliyetine döktükleri işlerini severek yapmakta ve gelecekte de işlerini büyüterek aynı alanda devam etmeyi planlamaktadırlar. Bu kapsamda kadın girişimciler devletten vergi kolaylığı sağlanması ve kredi olanaklarının iyileştirilmesini istemektedir.

Türkiye'de yapılan çalışmalarda, girişimci kadınların evli ve ocuk sahibi oldukları, eğitimlerinin genelde lise düzeyinde olduğu, ekonomik ihtiyaçlarını karşılamak amacıyla girişimcilik faaliyetinde buldukları, kuruluş sermayelerini büyük lde kendi birikimleri veya aile desteği ile karşıladıkları ve kadınların iş kurma aşamasında karşılaştıkları en önemli sorunun sermaye eksikliği olduğuna ilişkin bulgular yer almaktadır. Elde edilen sonuçlar karşılaştırıldığında, araştırmaya katılan kadınların demografik yapıları, sermaye kaynakları ve

girişimci olma nedenleri başka araştırmacılar tarafından yapılan çalışmalarla paralellik gösterirken, eğitim düzeyleri ve işlerini kurarken yaşadıkları engeller açısından farklılık bulunmaktadır.

Kadın girişimciliğinde bahsi geçen orta yaş aralığının gençleştirilerek, kadınların daha erken yaşta girişimcilik faaliyetlerinde bulunmasını sağlamak adına ilk, orta ve lise eğitiminde kadın girişimciliği dersinin müfredata alınmalıdır. Böylelikle girişimcilikte bulunmayı düşünen kadınlar için bu eğitimler cesaret arttırıcı olacaktır. Ayrıca kadın girişimciliğinin arttırılması adına sosyo-ekonomik kalkınmaya destek veren kuruluşların girişimciliğin temellerini anlatacak eğitimler vermesi, mevcut durumda girişimcilik faaliyeti sürdüren kadınların bu eğitimlerle daha bilinçli hareket ederek işletmelerini geliştireceği ve diğer kadınlara örnek olacağı düşünülmektedir.

Girişimcilik, kadınların sosyal ve ekonomik olarak toplum ile bütünleşmesinin bir yolu olarak giderek önem kazanmaktadır. Kadın girişimciliğini destekleyecek ve özendirecek politikaların özellikle kadın girişimcilerin örgütlenmelerine yönelik olması beklenmektedir. Kadınlar arasında dayanışmayı, birlikte hareket etmelerini sağlayacak uygulamalara ihtiyaç vardır. Kadınların girişimcilik faaliyetlerine yönlendiren, özendiren ve destekleyen kurum ve kuruluşların daha etkin stratejiler oluşturabilmeleri için bu kurumlar arasında bütüncül yaklaşımın sağlanması, hazırlanan programlara kadınların dahil edilmesi, koordinasyon zorluklarının azaltılmasında ortak işbirliği ile hareket edilmesi gerekmektedir.

Bu çalışmadan da anlaşılacağı gibi kadın girişimciliğinin arttırılması ülkenin gelişmişlik seviyesini refah düzeyini sosyo-ekonomik durumunu arttıracığı ön görülmektedir. Kadın girişimciliğinin artırılabilmesi için istihdam ofislerinin işsizlik rakamlarının düşürülmesinde kadınlara pozitif ayrımcılık yapılması tavsiye edilmektedir. Devlet kurum ve kuruluşların kadın girişimcilere finansman desteğinde bulunması, bu desteği hibe, düşük faizli veya faizsiz kredi gibi imkanlarla, sermaye konusunda yaşanan sıkıntıları çözeceği düşünülmektedir. Ayrıca, yerel yönetimlerin oluşturacağı, ürün ve hizmetlerin pazarlanması, tanıtımı ve satışı konularında destekleyen faaliyetlerde bulunması kadın girişimcilerin uzun vadede önünü açacaktır.

KAYNAKLAR

- Acar, Z. M. ve Çağlar, N. (2019). Kırsal alanda kadın girişimciliği: Batı Akdeniz Bölgesi'nde TKDK'dan hibe alan kadınlar üzerinde bir araştırma. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 11(30), 902-920.
- Akyıldız, T. (2021). *Kadın girişimciliği: Kastamonu ili örneği* (Yüksek Lisans Tezi), Kastamonu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İşletme Anabilim Dalı Yönetim ve Organizasyon Bilim Dalı.
- Alpşahin, U. (2011). *Kadın girişimcilerin başarı faktörleri: farklılık yaratan stratejilerin çözümlenmesi* (Doktora Tezi), Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Çanakkale.
- Andiç, İ. İ. ve Çakır, H. (2020). Girişimci kadınlar: Yozgat örneği. *Dünya İnsan Bilimleri Dergisi*, 2020 (2), 159-180.
- Anonim (2021). Tekirdağ. Erişim Adresi: <https://tr.wikipedia.org/wiki/Tekirda%C4%9F>
- Arıkan, C. (2016). Kadın girişimcilikte başarı ve başarıyı etkileyen faktörler: Bursa Örneği. *Yönetim ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi*, 14 (3), 138-156.
- Arslan, İ. K. ve Toksoy, M. D. (2017). Türkiye'de kadınları girişimciliğe yönelten faktörler karşılaştıkları sorunlar ve çözüm önerileri. *İstanbul Ticaret Üniversitesi Girişimcilik Dergisi*, 1(1), 123-148
- Aslan, Ş. ve Atabey, A. (2007). Küresel rekabette kadın girişimcilerin rolü ve Türk kadın girişimci tipolojisi. *Journal of Azerbaijani Studies*, 12(1), 1-17.
- Aykan, E. (2004). Kayser'de faaliyet gösteren girişimcilerin liderlik özellikleri. *Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 7, 213-224.
- Aytaç, Ö. ve İlhan (2007). Girişimcilik ve girişimci kültür: sosyolojik bir perspektif. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 100-120.
- Başer, H., ve Büber, R. (2012). İş kurma amacı olan adayların girişimcilik özelliklerinin ölçülmesi: Aydın ilinde bir uygulama. *Sosyal ve Beşeri Bilimler Dergisi*, 4(1), 135-143.
- Başol, O. (2010). *Girişimci kadın ve erkeklerin başarı algısındaki farklılıklar: küçük ölçekli işletmelerde bursa ili örneği* (Yüksek Lisans Tezi), Uludağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bursa.

- Bayrak, S. ve Yücel, A. (2000). *Kadın cinsiyeti, yöneticilik ve güç bir paradoks mu?*. 11. Yönetim ve Organizasyon Kongresi Bildiriler Kitabı, Nevşehir.
- Bayraker, N. (2018). *Girişimcilik ve kadın girişimcilere destek olan kurum ve kuruluşlar* (Yüksek Lisans Tezi).
- Bedük, A. (2013). *Mikro girişimcilikte kadının yeri*. Farklı boyutlarıyla kadın girişimcilik (s. 185-211 içinde), Veritas Akademi, İstanbul.
- Bektaş Ç. ve Köseoğlu, M. A. (2007). Aile işletmecilik kültürünün girişimcilik eğilimine etkileri ve bir alan araştırması. *Karamanoğlu Mehmet Bey Ü. İ.İ.B.F. Dergisi*, 13, 297-317.
- Bin Shmailan, A. (2016). Compare the characteristics of male and female entrepreneurs as explorative study. *Journal of Entrepreneurship&Organization Management*, 5(4), 1-7.
- Birley, S. ve Westhead, P. (1994). A taxonomy of business start-up reasons and their impact on firm growth. *Journal of Business Venturing*, 9 (1), 7-31.
- Buttner, E. H. ve Moore, D. P. (1997). Women's organizational exodus to entrepreneurship: self-reported motivations and correlates with success. *Journal of Small Business Management*, 35 (1), 34-47.
- Carter, N. M., Gartner, W. B., Shaver, K.G. ve Gatewood, E. J. (2003). The career reasons of nascent entrepreneurs. *Journal of Business Venturing*, 18, 13–39.
- Cici, E. N. (2013). *Kadınların girişimcilik yolunda karşılaştıkları sorunların öz girişimcilik yetenekleri üzerindeki etkisi: Konya ilinde bir araştırma* (Yüksek Lisans Tezi), Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- Çakıcı, A. (2002). Mersin’de faaliyet gösteren küçük ve ortaboy işletmelerin sorunları ve beklentileri. *Mersin Üniversitesi Yayınları*, 9.
- Çelebi, N., Tokuroğlu, B. ve Baran, A. (1993). Bağımsız işyeri sahibi kadınların aile ve iş ilişkileri. TC Başbakanlık Kadın ve Sosyal Hizmetler Müsteşarlığı.
- Çelebi, N. (1997). Turizm sektöründeki küçük işyeri örgütlerinde kadın girişimciler. TC. Başbakanlık Kadın Statüsü ve Sorunları Genel Müdürlüğü, Ankara.
- Çelik, C. ve Özdevecioğlu, M. (2001). *Kadın girişimcilerin demografik özellikleri ve karşılaştıkları sorunlara ilişkin Nevşehir ilinde bir araştırma*. 1. Orta Anadolu Kongresi, Nevşehir.

- Çelik, T. (2021). Bölgesel kalkınmada kadın girişimciliğinin etkisi: Çorum ili örneği (Yüksek Lisans Tezi), Hitit Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü İktisat Ana Bilim Dalı, Çorum
- Çevlik, T. (2017). *Türkiye’de 2001-2015 döneminde kadın işgücünün istihdamı* (Yüksek Lisans Tezi), Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Çulcu, A. G. (2009). *Türkiye’de girişimci kadınlar: birikim, değişim ve kadınlık halleri* (Yüksek Lisans Tezi), Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- DeMartino, R. ve Barbato R. (2003). Difference between women and MBA entrepreneurs: exploring family flexibility and wealth creation as career motivators. *Journal of Business Venturing*, 18, 815-832, USA.
- Demir, E., Çoban, M. S. ve Yılmaz, A. B. (2017). Türkiye’de kadın girişimciliği: kadın girişimciliğinin özellikleri, sorunları ve Türkiye’deki durumu hakkında bir değerlendirme *Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (38), 303-324.
- Demircioğlu, Z. (2010). *Eskişehir’de kadın girişimciliği üzerine sosyolojik bir araştırma* (Yüksek Lisans Tezi), Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eskişehir.
- Dirik, N. (2016). *Türkiye’de kadın istihdamının önündeki engellerin aşılmasında girişimciliğin önemi ve kamu istihdam kurumlarının rolü*. Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı Türkiye İş Kurumu Genel Müdürlüğü, Ankara.
- Durak, İ. (2011). Girişimciliği etkileyen çevresel faktörlerle ilgili girişimcilerin tutumları: bir alan araştırması. *Yönetim Bilimleri Dergisi*, 9(2).
- Ecevit, Y. (1995), *Kentsel üretim sürecinde kadın emeğinin konumu ve değişen biçimleri, 1980’ler Türkiye’sinde kadın bakış açısından kadınlar*. İletişim Yayınları, İstanbul.
- Ecevit, Y. (1996). *Küçük işletme sahibi kadın girişimciler araştırması*, Kadının Statüsü ve Sorunları Genel Müdürlüğü için hazırlanan rapor.
- Ecevit, Y. (2007). *Türkiye’de kadın girişimciliğine eleştirel bir yaklaşım*. Ankara: Uluslararası Çalışma Ofisi.
- Emre, S. (2013). *Kadın girişimcilerin kültür ve cinsiyet kaynaklı zorlukları aşabileceklerine ilişkin inançları ve bir araştırma* (Doktora Tezi), İnönü Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Malatya.

- Erdemir, T. (2018). *Türkiye’de kadın girişimciliği ve kadın girişimciliğini etkileyen engeller ve fırsatlar üzerine bir araştırma* (Yüksek Lisans Tezi), İstanbul Gelişim Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Erdun, Ş. (2011). *Kadın girişimcilerin risk alma eğilimi ve kendine güven özellikleri üzerine bir çalışma: Zonguldak örneği* (Yüksek Lisans Tezi), Zonguldak Karaelmas Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İşletme Anabilim Dalı, Zonguldak.
- Erol, Y. ve Çiçek, A. (2020). Kadın girişimcilerin iş kurma süreçlerinde karşılaştıkları sorunlar ve demografik faktörlerle ilişkisi: Orta Anadolu örneği. *International Journal Entrepreneurship and Management Inquiries* , 4(1), 72-94.
- Eser, Ş. (1997). *Part-time çalışmanın Türkiye’de kadın istihdamına etkisi*. Başbakanlık Aile Araştırma Kurumu Yayınları, Ankara.
- Gibb, A.A. (1987). Enterprise culture-its meaning and implications for education and training. *Journal of Small Business and Entrepreneurship*, 11(2), 2-38.
- Goffee, R. ve Scase R. (1992). *Kadınlar iş başında kadın girişimcilerin deneyimleri*, (Çev.: Ahmet Fethi), İstanbul: Eti Kitapları.
- Gökakın, Z. Ö. (2000). Doksanlı yılların yeni kahramanları: Türkiye’de girişimci kadın profili. 8. *Yönetim ve Organizasyon Kongresi Bildirileri*, Nevşehir.
- Gökalp, İ. E. (2008). Türkiye’de kadın girişimciler ve kadın yöneticiler (Yüksek Lisans Tezi), Kırıkkale Üniversitesi, Kırıkkale.
- Gökçil, T. (2019). Girişimcilik ve kadın girişimciliği iş yaşam dengesinde engel ve fırsat analizi: Konya ili örneği (Yüksek Lisans Tezi), KTO Karatay Üniversitesi.
- Göküş, M., Özdemiray, S. M. ve Göksel, Z. S. (2013). Bölgesel kalkınmada kadın girişimciliğinin önemi. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Cilt 29, 87-97.
- Gönüllü, M. ve İçli, G. (2001). Çalışma yaşamında kadınlar: aile ve ev ilişkileri. *Cumhuriyet Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 86.
- Güdek, R.C. (2016). *Kadın girişimcilerin liderlik özelliklerinin incelenmesi: Ankara ili uygulaması* (Yüksek Lisans Tezi), Ufuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Güldal, D. (2006). *Kadın yöneticileri motive ve demotive eden faktörlerin tespitine yönelik bir araştırma* (Yüksek Lisans Tezi), Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

- Güleç, S. (2011). *Kadın girişimciliği-Karaman örneği* (Yüksek Lisans Tezi), Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Karaman.
- Gültekin, E. (2018). *Kadın girişimciliği, kadın girişimciliğinin önündeki engeller ve gelişmeler; Türkiye örneği* (Yüksek Lisans Tezi), Karatay Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- Günaydın, B. (2017). *Türkiye’de modernleşme ve kadın: şehbal mecmuası örneği (1909-1914)* (Yüksek Lisans Tezi), Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Görsel Kültür Anabilim Dalı, Edirne.
- Gündüz, A. Y. (2018). Kalkınmada girişimciliğin önemi ve kadın girişimciliği. 2. International Symposium on Innovative Approaches in Scientific Studies. ISAS Conference içinde (ss. 544-553). Samsun: Türkiye.
- Güney, S. (2006). Kadın girişimciliğine genel bir bakış. *Girişimcilik ve Kalkınma Dergisi*, 25-43.
- Hancı, A. (2004). *Girişimcilikte cinsiyet faktörü ve kadın girişimciler üzerine bir araştırma* (Yüksek Lisans Tezi), Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sakarya.
- Hisrich, R. D. (1989). Women entrepreneurs: problems and prescriptions in the future, women-owned businesses, *Praeger Publishers*.
- Hisrich, R.D. ve Grachev, M.V. (1993). The Russian entrepreneur. *Journal of Business Venturing*, 8.
- Hisrich, D. R. ve Peters, M. P. (2002). *Entrepreneurship* (5th Ed.). USA: McGraw Hill Higher Education.
- Hughes, K. D. (2003). Pushed or pulled? Women’s entry into selfemployment and small business ownership. *Gender, Work and Organization*, 10 (4), 433-454.
- Hurma, H. (2000). *Tekirdağ İlinde Bulunan Tarımsal Arazilerde Karşılaşılan Değer Biçme Sorunları Üzerine Bir Araştırma* (Yüksek Lisans Tezi), Trakya Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Tekirdağ.
- İlter, B. (2008). *Girişimcilik sürecinde kadın girişimcilerin karşılaştıkları sorunların analizi: KAGİDER örneği* (Doktora Tezi), Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Afyonkarahisar.

- İŞKUR (2021). *Kurumsal Bilgi*. Aralık 10, 2021 tarihinde Türkiye İş Kurumu: <https://www.iskur.gov.tr/kurumsal-bilgi/>
- İyicil, A.G. (2006). *Avrupa Birliği'ne giriş sürecinde Türkiye'deki kadın girişimciliğinin irdelenmesi ve bir araştırma* (Yüksek Lisans Tezi), Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Kaçar, Ö. (2007). *Toplumsal cinsiyet ve kadının konumu: Türkiye'de yakın zamanlardaki değişimi anlamak* (Yüksek Lisans Tezi), Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Afyon.
- KAGİDER Kasım 19 2021 tarihinde Türkiye Kadın Girişimciler Derneği: Erişim adresi: <https://www.kagider.org/kurumsal/kagider-hakkinda>
- Kaygın, E. ve Güven, B. (2013). *Farklı Boyutlarıyla Kadın Girişimcilik*. İstanbul: Veritos Akademi Yayınevi.
- Kaygın, E. ve Güven, B. (2015). *Güçlü Kadınlar: Türkiye'de kadının girişimciliği*. İstanbul: Veritas Yayıncılık.
- KEDV Kasım 11, 2021 tarihinde Kadın Emeği Değerlendirme Vakfı: Erişim adresi: <https://www.kedv.org.tr/kedv-hakkinda>
- Keskin, S. (2014). Türkiye'de kadın girişimcilerin durumu. *Girişimcilik ve Kalkınma Dergisi* 9(1), 71-94.
- Kim, S. M. ve Sherraden, M. (2014). The impact of gender and social networks on microenterprise business performance. *Journal of Sociology and Social Welfare*, 3, 49-69.
- Kocacık, F. ve Gökçaya B. V. (2005). Türkiye'de çalışan kadınlar ve sorunları. *Cumhuriyet Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 6(1), 195-219.
- KOSGEB Haber. Aralık 5, 2021 tarihinde Erişim adresi: <https://www.kosgeb.gov.tr/site/tr/genel/detay/7334/kosgebden-girisimci-kadinlara-5-yilda-1-milyar-liralik-destek>
- Kök, S. B. (2007). *Küçük ve Orta İşletmeler ve kadın girişimciliği* (1. Baskı). Denizli Ticaret Odası Ekonomik Araştırmalar Serisi, Ankara.
- Kurtulmuş, A. (2015). *Ortadoğu ve Kuzey Afrika bölgesi kadın girişimciliği: Mısır örneği*. İstanbul: Marmara Üniversitesi Ortadoğu Araştırmaları Enstitüsü.

- Kutaniş Özen R. ve Hancı A. (2004). *Kadın girişimcilerin kişisel özgürlük algılamaları*. 3. Bilgi- Ekonomi ve Yönetim Kongresi, Eskişehir, 457-464.
- Kutanis Özen, R. (2006). *Girişimci kadınlar*, İstanbul: Değişim Yayınları.
- Malhotra, N. K. (1993). *Marketing research: An applied orientation*, Prentice-Hal.
- Marangoz, M. (2012). *Girişimcilik* (1. Baskı). İstanbul: Beta Yayıncılık.
- Mboko S. ve Smith-Hunter A. E. (2009). Women entrepreneurs in zimbabwe: a case study. *The Journal of Global Business*, 3(1), 157-169.
- Mekonnen, M. (2017). *Economic and social status of members of women entrepreneurship project: the case of care-Ethiopia* (Master Thesis), Mar'y University, Ethiopia.
- Müftüoğlu, M. T. ve Durukan, T. (2004). *Girişimcilik ve KOBİ'ler*. Ankara: Gazi Kitabevi.
- Narin, M., Marşap, A. ve Gürol, M.A. (2006). Global kadın girişimciliğinin maksimizasyonunu hedefleme: uluslararası arenada örgütlenme ve ağ oluşturma. *Gazi Üniversitesi İ.İ.B.F. Dergisi*, Cilt 8, Sayı 1: 65-78.
- Oyuryüz Şenel, Z. (2013). *Kadın girişimciler ve karşılaştıkları sorunların analizi: Tekirdağ ili örneği* (Doktora tezi), Namık Kemal Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Tekirdağ.
- Öğüt, A. (2006). Türkiye’de kadın girişimciliğinin ve yöneticiliğinin önündeki güçlükler: cam tavan. *Girişimcilik ve Kalkınma Dergisi*, 1(1), 7.
- Öneren, M., Çiftçi, G. E. ve Özder, N. (2014). Çalışanlarda kadın işgücü algısı. *İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Dergisi*, Cilt 3(2), 324-358.
- Ören, K. ve Yüksel, M. (2018). Kadın çalışanların elektronik ticarete ilişkin algı düzeylerini ölçümlemeye yönelik bir alan araştırması. *Social Sciences Studies Journal*, 4(16), 1249-1269.
- Örücü, E., Kılıç, R. ve Kılıç, T. (2007). Cam tavan sendromu ve kadınların üst düzey yönetici pozisyonuna yükselmelerindeki engeller: Balıkesir ili örneği. *Celal Bayar Üniversitesi İ.İ.B.F. Yönetim ve Ekonomi Dergisi*, 14(2).
- Özdemir, A. A. (2010). Potansiyel girişimci olan kadınların motivasyon faktörleri ve Eskişehir’de bir araştırma, *Ege Akademik Bakış*, 10(1), 117-139.
- Özer, M. ve Biçerli, K. (2004). Türkiye’de kadın işgücünün panel veri analizi. *Anadolu Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi*, s:55-86.

- Özsunğur, F. (2020). Blind spots of women's entrepreneurship: Case of Adana. *International Journal of Eurasia Social Sciences (IJOESS)*, 11(39), 166-202.
- Öztürk, M. D. (2016). *Türkiye'de kadın girişimcilik: kadınları girişimciliğe yönelten faktörler, karşılaştıkları sorunlar ve çözüm önerileri* (Yüksek Lisans Tezi), İstanbul Ticaret Üniversitesi Dış Ticaret Enstitüsü, İstanbul.
- Özyılmaz, A. M. (2016). *Türkiye'de kadın girişimciliği ve girişimci kadınların karşılaştıkları sorunlar üzerine bir araştırma* (Yüksek Lisans Tezi), Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyoloji Anabilim Dalı, Nevşehir.
- Palaz, S. ve Turgut, B. (2009). Kadın Girişimcilerin Kişisel ve İş Yaşamına İlişkin Özellikleri, Motivasyonları ve Beklentileri Üzerine Bir Araştırma: Bandırma Örneği. *Girişimcilik ve Kalkınma Dergisi*, 4 (1), 99-115.
- Sakulova, M. (2009). *Women's entrepreneurship: an investigation of factors influencing woman entrepreneurs* (Yüksek Lisans Tezi), Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir.
- Sayın, E. (2011). Kadın girişimcilerin sorunlarının betimleyici analizi. *Organizasyon ve Yönetim Bilimleri Dergisi*, 3(1): 23-32.
- Sayın, H. C. ve Ergin, B. Z. (2018). Ekonomik kalkınma ve büyüme için bir fırsat olarak kadın girişimciler. *GSI Journals Serie B: Advancements in Business and Economics*, 1(1), 15-29.
- Scarborough, N. M. (2011). *Essentials of entrepreneurship*. Prentice Hall, Newyork, USA.
- Shane, S., Kolvereid, L. ve Westhead, P. (1991). An exploratory examination of the reasons leading to new firm formation across country and gender. *Journal of Business Venturing* 6, 431-446.
- Soysal, A. (2010a). Kadın girişimcilerin özellikleri, karşılaştıkları sorunlar ve iş kuracak kadınlara öneriler: Kahramanmaraş ilinde bir araştırma. *Eskişehir Osmangazi Üniversitesi İİBF Dergisi*, 5(1), 71-95.
- Soysal, A. (2010b). Türkiye'de kadın girişimciler: engeller ve fırsatlar bağlamında bir değerlendirme. *Ankara Üniversitesi SBF Dergisi*, 65 (1), 83-114.
- Şahin, E. (2006). *Kadın girişimcilik ve Konya ilinde kadın girişimcilik profili üzerine bir uygulama* (Yüksek Lisan Tezi), Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.

- Şekerler, H. (2006). Kadın girişimciler, karşılaştıkları sorunlar ve bu sorunlara yönelik çözüm önerileri (Yüksek Lisans Tezi), Dumlupınar Üniversitesi, Kütahya.
- Tahtalı, F. (2018). Türkiye’de kadın girişimciliği ve Malatya kentsel alanda kadın girişimciler üzerine bir araştırma (Doktora tezi), İnönü Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Malatya.
- Tekin, N. (2012). Tüketim temelli hayat tarzları ve gösteri mekanı olarak kentler. *Galatasaray Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi*, 69-85.
- Tekirdağ Tarım ve Orman İl Müdürlüğü (2019). 2019 Tarım raporu. https://tekirdag.tarimorman.gov.tr/Belgeler/TarimRaporlari/GTHB_2019.pdf
- TOBB (2021). *Kadın Girişimciler Kurulu Hakkımızda*. Kasım 17, 2021 tarihinde Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği: Erişim adresi: <https://www.tobb.org.tr/TOBBKadinGirisimcilerKurulu/Sayfalar/Hakkimizda.php>
- Top, S. (2006). *Girişimcilik keşif süreci*. İstanbul: Beta Basım Yayım Dağıtım.
- Toprak Alp, G. (2018). *Kadın girişimciliği ve sosyal sermaye: Antalya’da faaliyet gösteren kadın girişimciler üzerine bir araştırma* (Yüksek Lisans Tezi), Akdeniz Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri Ana Bilim Dalı, Antalya.
- Tulan, D. ve Türko, S. E. (2018). Kadın girişimciliği: Erzurum ilinde bir uygulama. *Finans Ekonomi ve Sosyal Araştırmalar Dergisi (FESA)*, 3 (1), 285-306.
- TÜİK (2021). *Tekirdağ Nüfusu*. Aralık 27, 2020 tarihinde <https://www.tuik.gov.tr> adresinden alındı.
- Türkten, H. ve Demiryürek, K. (2015). Türkiye’de kadın ve kadın girişimciliği, *Türkiye Tohumcular Birliği Dergisi*, 16, 57-59.
- Ufuk, H. ve Özgen, Ö. (2001). The profile of women entrepreneurs , A sample from Turkey. *Internal Journal Of Consumer Studies*, Cilt:25, Sayı:4 , Ss.299-308
- Yağcı, F. ve Bener, Ö. (2005). Girişimci kadınların demografik ve genel karakteristikleri ile kadınları girişimciliğe motive eden faktörler. *Ahmet Yesevi Üniversitesi Türk Dünyası sosyal Bilimler Dergisi*, Sayı 33: 85-100.
- Yavuz Özgül, S. (2019). *Kamu desteklerinden yararlanan kadın girişimciler: Ankara ili örneği* (Yüksek Lisans Tezi), Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

- Yetim, N. (2002). Sosyal sermaye olarak kadın girişimciler: Mersin örneği, *Ege Akademik Bakış Dergisi*, 2(2), 79-92.
- Yetim, N. ve Tatlıdil, E. (2004). Socail and cultural dynamics of women entrepreneurs: the case of small and medium-size clothing enterprises in Adana and Mersin, Turkey.
- Yetim, N. (2008). Sosyal sermaye olarak kadın girişimciler: Mersin örneği. *Ege Akademik Yayınları*, 2(2), 79-92.
- Yılmaz, D.V., Zeyneloğlu, S., Kocaöz, S., Kısa, S., Taşkın, L. ve Eroğlu, K. (2009). Üniversite öğrencilerinin toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin görüşleri. *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi*, 6(1).
- Yılmaz, E., Özdemir, G., Oraman, Y. ve Konyalı, S. (2010). Kadın girişimcilerin ekonomik sürece katılımları ve örgütlenme yaklaşımları. *Uluslararası II. Trakya Bölgesi Kalkınma - Girişimcilik Sempozyumu*, Kırklareli, 81-93.
- Yılmaz, S. E. ve Karaçelebi, F. (2020) Kadın girişimcilerin girişim süreçleri üzerine bir araştırma. *İş ve İnsan Dergisi*, 7(2), 283-293.
- Yusof, M. (2007). Relationship between psychological characteristics and entrepreneurial inclination: A case study of students at university. *Journal of Asia Entrepreneurship and Sustainability*, 3(2), 1-19.

EK-1. ANKET FORMU**KADIN GİRİŞİMCİ ANKETİ**

KİŞİSEL BİLGİLER					
1. Yaşınız	☐ 16-25	☐ 26-35	☐ 36-45	☐ 46-55	☐ 56 ve üstü
2. Eğitim Durumunuz	☐ İlkokul	☐ Ortaokul	☐ Lise	☐ Üniversite	☐ Üniversite üstü
3. Medeni Durumunuz	☐ Evli	☐ Bekar	☐ Dul (Boşanmış)		
4. Ailedeki kişi sayısı	☐ 2 ☐ 3 ☐ 4 ☐ 5 ☐ 6 ve üstü				
5. Mesleğiniz					
6. Aylık Gelir Düzeyi (TL)	☐ 1000'den az	☐ 1001-1500	☐ 1501-3000	☐ 3001-5000	☐ 5000 üstü
7. Çocuk sayısı	☐ 1 ☐ 2 ☐ 3 ☐ 4 ☐ 5 ve üstü				
8. Eşinin mesleği					
9. Konut mülkiyeti	☐ Ev sahibi		☐ Kiracı	☐ Diğer	
10. Oturduğunuz yer	☐ Kent		☐ Köy		
11. Ev işi veya çocuk bakımı için destek alıyor musunuz?			☐ Hayır	☐ Evet	

12. Girişimcilik faaliyetini sürdürdüğünüz sektör hangisidir?			
1) Tekstil		7) Bilgi ve iletişim	
2) Gıda		8) Konaklama ve yiyecek	
3) Eğitim		9) Toptan ve perakende ticaret	
4) Güzellik merkezi ve kuaförlük		10) Hizmet	
5) Çiçek evi		11) İmalat	
6) Tarım			
Diğer			

13. Bu işinizi yapmadan önce çalışıyor muydunuz? 1) Evet 2) Hayır

14. Girişimciliğe atıldığınızda yaşıınız kaçtı ?.....

15. Kaç yıldır bu işi yapıyorsunuz?.....

16. Yanınızda işçi çalıştırıyor musunuz? 1) Hayır 2) Evet ise kaç kişi .....

17. Bu işi hangi amaçla devam ettiriyorsunuz?

1)Hobi amaçlı

2)Başlıca geçim kaynağı olarak

3)Aileme yan gelir getirmesi amacıyla

4)Diğer

18. Herhangi bir kurumdan destek aldınız? 1) Evet 2) Hayır

Evet ise, hangisi;

1)Odalar ve borsalar birliği

2)KOSGEB

3) İŞKUR

4)KAGİDER

5) Diğer

19. İşletmenizin kuruluş aşamasında ne gibi problemlerle karşılaştınız

1- ( ) Tecrübe eksikliği

4- ( ) Toplumsal ve çevresel oluşan tepkiler

2-( ) Finansman sorunu

5- ( ) Pazarda tanınmamış olmak

3-( )Eğitim eksikliği

6- ( )Aile ile ilgili sorunlar

20) Ailenizde; anne, baba ve/ve ya, eşinizden girişimci olan var mı? 1) Evet 2) Hayır

21) Kadınlarla ilgili herhangi bir sivil toplum örgütüne üye misiniz? 1) Evet 2) Hayır

22. İşletmenizin kuruluş aşamasında sermayeyi nereden sağladınız?

Kaynaklar	Tamamı	Bir kısmı (% olarak belirtilecek)
1-Ailesi		
2-Eşi		
3-Kendi birikimleri		
4-Bankalar		
5-Uluslararası kuruluşlar		
6-Devlet Kuruluşları (Örn. Sosyal yardımlaşma vakfı ..)		
7-Kooperatif		
8- Meslek Odaları kredisi		

23. Girişimcilik fikrinizde sizi etkileyen nedenler nelerdir?	Kesinlikle Evet	Evet	Fikrim yok	Hayır	Kesinlikle Hayır
1-Başarılı bir iş kadını olmak istediğim için					
2-Kendi işimin patronu olabilmek için					
3-Hayal ettiğim işi yapabilmek için					
4-İstihdam yaratmak için					
5-Toplumda bir statü kazanmak için					
6-Esnek çalışma saatleri olduğu için					
7-Kendi iş yerim olsun istediğim için					
8-Farklı hareketli işler yapmak için					
9-Pazarda gördüğüm bir açığı tamamlamak için					
10-Ekonomik gelir elde edebilmek için					
11-İyi bildiğim bir işi yapmak için					
12- İş bulamadığım için girişimde bulundum					

24.Kadın girişimciliği konusunda düşünceniz nedir?	Hiç katılmıyorum	Katılmıyorum	Fikrim yok	Katılıyorum	Tamamen katılıyorum
1-Cinsiyet önemli değildir.					
2-Kadınların iş hayatında zorluk çektiğini düşünüyorum.					
3-Girişimciliğin özel bir yetenek olduğunu düşünüyorum.					
4-Girişimci olan kadınlara çevremde saygı duyulur.					
5-Kadın ekonomik bağımsızlığa sahip olmalıdır.					
6-Aile ve iş yaşamını dengelemek gereklidir.					
7-İş hayatına katıldıktan sonra kadının özgüveni artar.					
8-Girişimci kadının sosyal çevresi genişler.					
9-Girişimci olmak için finansal yeterlilik önemlidir.					

25. Kadın girişimci olarak devletten beklentileriniz nelerdir?

1-( ) Vergi kolaylığı sağlanması

4-( ) Bürokratik işlemlerin kolaylaştırılması

2-( ) Kredi olanaklarının iyileştirilmesi

5-( ) Diğer

3-( ) Eğitim olanağı sağlanması

26. Geleceğe ilişkin planlarınız nelerdir?

- 1-( ) İşimi Büyütme
- 2-( ) Mevcut durumu koruma
- 3-( ) Farklı sektörlere girme
- 4-( ) Marka olma
- 5-( ) İstihdama katkı sağlama
- 6-( ) Diğer

27. Kadın girişimci olmak kadınlık/annelik rolünüzü olumsuz yönde etkiledi mi?

- 1) Evet
- 2) Hayır

28.Sizce girişimcide bulunması gereken kişilik özellikler nelerdir ?	Önemli bulduğunuz 5 özelliği sıralayınız.	Sizde bulunan 5 önemli özelliği sıralayınız
1) Çalışkan ve azimli		
2) İletişim becerisi yüksek olmak		
3) İleri görüşlü olmak		
4) Kendine güvenmek		
5) Sorun çözücü olmak		
6) Risk üstlenebilmek		
7) Yenilikçi/Yaratıcı olmak		
8) İyi araştırmacı ve gözlemci olmak		
9) Bilgili/tecrübeli olmak		
10)Liderlik özelliğine sahip olmak		
11)Sabırlı olmak		

29. Sizce başarılı bir girişimci olabilmek için sahip olunması gereken özellikler nelerdir?

Nedenler	Hiç önemli değil	Önemli değil	Fikrim yok	Önemli	Çok önemli
1-Kendine güven					
2-Eğitimli olmak					
3-Deneyiminin olması					
4-Sabırlı olmak					
5-Risk üstlenebilmek					
6-Liderlik özelliğinin olması					
7-Başarısızlıktan korkmamak					
8-Yeni pazarlar bulabilmek					
9-Planlı hareket etmek					
10- Hoşgörülü olmak					
11-Sorunlara çözüm odaklı yaklaşmak					

30. İşinizdeki karşılaştığınız zorlukları belirtiniz.

Nedenler	Hiç önemli değil	Önemli değil	Fikrim yok	Önemli	Çok önemli
1-Pazarın durgun oluşu					
2-Borç ödemeleri					
3-Hızla değişen teknolojiye ayak uyduramama					
4-Bürokratik engeller ile karşılaşmak					
5-Kredi almada zorlanma					
6-Aile ile ilgili sorunlar					
7-Müşteriler ile ilgili sorunlar					
8-Deneyimsizlik					
9-Donanım, araç-gereç, mal teslimi vb. konular					
10-Çalışırken aşırı yoruluyorum					
11-Toplumsal baskı					
12-Ürünü pazarlama sorunu					
13-Eğitim eksikliği					
14-Kadınlara kurumsal destek ve teşviklerin yetersizliği					

31. Size göre girişimci olmanın avantajlı yanları nelerdir?

Nedenler	Hiç önemli değil	Önemli değil	Fikrim yok	Önemli	Çok önemli
1-Evin bütçesine katkıda bulunma					
2-Bağımsız çalışmayı sağlar					
3-Maddi özgürlük					
4-Rahat yaşama standardına ulaşma					
5-Kendine güven					
6-Yaratıcılık					
7-Başkalarına istihdam olanağı sağlayabilmek					
8-Başarılı olma duygusu					
9-Herhangi bir iyi yanı yok					
10-Kendinin patronu olmak					
11-Emekli olabilmek					
12-Saygınlık elde etmek					
13- İsteddiği işte çalışabilmek					

32- Kadın Girişimciliğinin Arttırılması İçin neler yapılmalıdır?

- 1) Kadın girişimciliğinin devlet tarafından desteklenmeli
- 2) Kadınların girişimciliğe özendirilmesi
- 3) Meslek edinme kursları arttırılmalı
- 4) Finansal destekler arttırılmalı
- 5) Kadınların eğitimleri arttırılmalı

33-Kendi işinizi kurarken eşinizi ve/veya ailenizi ikna etmek zorunda kaldınız mı?

- 1) Evet
- 2) Hayır

34-Girişimci Olmayı Başka Kadınlara Tavsiye Eder Misiniz?

- 1) Evet
- 2) Hayır

